

Jo Rød Skårderud

Suverenitet uten stat?

En casestudie av suverenitet i Irakisk Kurdistan

Masteroppgave i statsvitenskap

Trondheim, Februar 2015

Norges teknisk-naturvitenskaplig universitet

SVT-fakultetet

Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Forord

Det har vært en flott opplevelse å jobbe med denne oppgaven. Det kunne jeg sagt mye om. Det viktigste for meg i dette forordet er imidlertid å takke de som har gjort denne oppgaven mulig. Jeg vil takke min veileder, Jonathon Moses, for gode råd og inspirasjon. Eventuelle svakheter eller feil i denne oppgaven er på tross av hans hjelp og står for min regning. Jeg vil også takke Gunnar Fermann for å introdusere meg for det spennende temaet suverenitet i 2013 og Jan Boyer Vindheim som har lært meg mye om Irakisk Kurdistan og lot meg lese boka si før den er utgitt. Sjefene mine i avisa Klassekampen fortjener en vennlig tanke for å ha gitt meg rom i en hektisk arbeidshverdag til å gjøre ferdig oppgaven.

Viktigst av alt er likevel å takke Magni og Anna. Magni er den flotteste samboeren det går an å ha og uten hennes hjelp ville denne oppgaven aldri blitt noe av. Min datter Anna gjør har gjort at hver dag har vært flott, selv når arbeidspresset har vært høyt. Takk skal dere ha.

Trondheim, februar 2015

Jo Røed Skårderud

Innholdsfortegnelse

Forord.....	3
Innholdsfortegnelse.....	5
Tabeller og forkortelser.....	8
1.0 Innledning.....	9
1.1 Oppgavens problemstilling og hypoteser.....	10
1.2 Hypoteser.....	10
1.3 Begrunnelse for oppgaven.....	11
1.4 Fakta om Irakisk Kurdistan.....	12
1.5 Oppgavens oppbygning.....	13
2.0 Teori.....	15
2.1.0 Tidligere forskning	15
2.1.1 Kurdistan som stat?.....	15
2.2.0 Teoretiske forklaringer	16
2.2.1 Absolutt eller relativ suverenitet.....	16
2.2.2 Relativ suverenitet.....	17
2.2.3 Organisert hykleri.....	18
2.2.4 Pegg - Institusjonell realitet.....	19
2.3.0 Suverenitetsdefinisjoner og hypoteser.....	20
2.3.1 Hypotese 1: Intern suverenitet.....	20
2.3.2. Hypotese 2 - Internasjonal juridisk suverenitet.....	22
2.3.3. Hypotese 3 - Westfalisk suverenitet.....	23
3.0 Metode.....	27
3.1.0 Vitenskapsfilosofisk basis.....	27
3.2.0 Forskningsmetode.....	27
3.2.1 Om casestudien.....	28
3.2.2 Hvordan teste suverenitet?.....	29
3.2.3 Tre definisjoner.....	30
3.3.0 Kriterier.....	30
3.3.1 Intern suverenitet.....	30
3.3.2 Internasjonal juridisk suverenitet.....	30
3.3.3 Westfalisk suverenitet.....	30

3.4.0 Andre elementer som inngår i testing.....	32
3.4.1 De jure og de facto.....	32
3.5.0 Metodens begrensninger.....	32
3.5.1 Intern validitet.....	32
3.5.2 Utfordringen med forskerens bias.....	33
3.5.3 Studieobjekt.....	33
3.5.4 Kriterier.....	34
3.5.5 Falisfiserbarhet.....	34
4.0 Analyse - Irakisk Kurdistan og suverenitet.....	37
4.1.0 Hypotese 1 - Intern suverenitet.....	37
4.1.1 En regjering.....	37
4.1.2 Mulighet til å lage og håndheve lover innenfor eget territorium.....	39
4.1.3 Styresmaktene har voldsmonopol innenfor etablerte grenser.....	41
4.1.4 Intern legitimitet.....	42
4.1.5 Funn - Intern suverenitet.....	43
4.1.6 Konklusjon Hypotese 1 – Intern suverenitet.....	44
4.2.0 Internasjonal juridisk suverenitet.....	45
4.2.1 Anerkjennelse fra andre stater.....	45
4.2.2 Representanter for området har juridisk immunitet.....	45
4.2.3 Behandles som en juridisk person i det internasjonale rettssystemet.....	46
4.2.4 Evnen til å inngå avtaler med andre stater	46
4.2.5 Funn - Internasjonal juridisk suverenitet.....	48
4.2.6 Konklusjon på hypotesen – Internasjonal juridisk suverenitet.....	48
4.3.0 Westfalisk suverenitet.....	49
4.3.1 Eksterne autoritetsstrukturer.....	49
4.3.2 Eksterne aktører som begrenser det politiske handlingsrommet.....	55
4.3.3 Funn: Westfalisk suverenitet	57
4.3.4 Hypotese to – Konklusjon.....	58
4.4.0 Svar på problemstilling – Drøfting.....	59
4.4.1 Funn – Oppsummering.....	59
4.5.0 To spørsmål som må besvares.....	60
4.5.1 Hvor suverent er Irakisk Kurdistan? – Komparativ tilnærming.....	60
4.5.2 Norge og Irakisk Kurdistan - Intern suverenitet.....	61
4.5.3 Norge og Irakisk Kurdistan – Internasjonal juridisk suverenitet.....	62
4.5.4 Norge og Irakisk Kurdistan - Westfalisk suverenitet.....	63
4.5.5 Norge og Irakisk Kurdistan - Komparativt Oppsummert.....	64

4.6.0	Hvordan forklare Irakisk Kurdistans suverenitet.....	64
4.6.1	Organisert hykleri.....	65
4.6.2	Relativ suverenitet og Irakisk Kurdistan.....	65
5.0	Konklusjon, oppsummering og utfordringer.....	67
5.1.	Oppsummering og konklusjon.....	67
5.2	Utfordringer.....	68
6.0	Litteraturliste.....	69

Tabeller og forkortelser

Tabeller

Tabell 1 -Funn Intern suverenitet, Irakisk Kurdistan.....	43
Tabell 2 – Internasjonal juridisk suverenitet.....	48
Tabell 3 – Westfalisk suvernitet.....	57
Tabell 4 – Intern suverenitet, Norge.....	61
Tabell 5 – Intern suverenitet, Irakisk Kurdistan.....	61
Tabell 6 – Internasjonal juridisk suverenitet, Norge.....	62
Tabell 7 – Internasjonal juridisk suverenitet, Irakisk Kurdistan.....	62
Tabell 8 – Westfalisk suverenitet, Norge.....	63
Tabell 9 – Westfalisk suverenitet, Irakisk Kurdistan.....	63

Forkortelser

Her følger en kort liste over forkortelser som brukes i oppgaven.

KRG - Kurdistan Regional Government

KDP - Kurdistan Democratic Party

PUK – Patriotic Union of Kurdistan

1.0 Innledning

MOST OBSERVERS and analysts of international relations have treated sovereign states as an analytic assumption or a well-institutionalized if not taken-for-granted structure. The bundle of properties associated with sovereignty—territory, recognition, autonomy, and control— have been understood, often implicitly, to characterize states in the international system. - Stephen Krasner , Sovereignty - Organized Hypocrisy.

Innenfor studiet av internasjonal politikk er det en etablert sannhet at suverenitet og stat henger sammen. Nyrealismen, selve grunnstenen i studiet av internasjonal politikk tar som utgangspunkt at suverene stater er de avgjørende aktørene i internasjonal politikk (Jakobsen 2013) (Krasner 1999 s.20). Suverenitet, med de privilegier som følger med, utøves av og kan besittes kun av suverene stater lyder budskapet.

Den virkelige verden er sjelden svart-hvitt, men heller et frustrerende mangfold av gråsjatteringer. Denne oppgaven har blitt til i et ønske i et å ønske finne ut om det finnes et rom for suverenitet utenfor den suverene staten.

Forskningsobjektet i denne oppgaven er Irakisk Kurdistan. Irakisk Kurdistan er formelt en del av føderalstaten Irak, men har hatt en utviklingen i retning selvstyre og uavhengighet siden Golfkrigen i 1991, en prosess som har skutt ytterligere fart siden Saddam Husseins fall i 2003. I takt med Iraks sammenbrudd har Iraks kurdere tatt stadig mer kontroll over sine egne skjebner, og konturene av en en kurdisk stat er i ferd med å vokste frem uten at det har fått mye oppmerksomhet verken fra media eller forskere (Galbright 2006). Irakisk Kurdistan er ikke en stat, de har ikke løsrevet seg fra Irak, men deler mange av kjennetegnene til en suveren stat. De har sin egen regjering, en permanent befolkning, militær kontroll over eget territorium og fører tilsynelatende en selvstendig utenrikspolitikk. Er det virkelig slik at en aktør som på så mange vis ligner en stat ikke innehar noen suverenitet?

Forskningsprosjekter har gjerne en av to hensikter. De som bruker teori for å forklare den virkelige verden eller de som bruker den virkelige verden for å justere teori.

I denne case studien undersøker jeg om det er mulig å finne tegn til suverenitet hos en aktør som formelt er underlagt en annen stat og dermed i teorien ikke kan være suveren.

1.1 Oppgavens problemstilling og hypoteser

Tidligere forskning på Irakisk Kurdistan beskriver området som som «*en institusjonell realitet i territoriell, politisk og økonomisk termer, som utøver de facto om ikke de jure suverenitet over sitt område*» (Stansfield 2012). Gruber definerer Kurdistan som «*en nesten uavhengig, de facto-stat, med delvis legal personlighet som utnytter maksimalt av juridisk, politisk og snart politisk uavhengighet*»

På tross av at Kurdistan hevdes å være en institusjonell realitet med stor grad av uavhengighet og selvstendighet kan det rådende IP-paradigmet ikke fortelle oss mer enn at Kurdistan ikke kan være suverent fordi suverenitet er statens prerogativ. (Potter 2010). Denne oppgaven forsøker å teste antagelsen om staten som eneste suverene aktør empirisk ved å gjøre et kvalitativt case-studie av suverenitet Irakisk Kurdistan. Kurdistan testes opp mot etablerte kriterier på suverenitet som brukes når man diskuterer graden av suverenitet i suverene stater.

Problemstillingen oppgaven tar for seg er:

"Testet mot suverenitetskriterier for suverene stater, er Irakisk Kurdistan suverent?"

1.2 Hypoteser

For å besvare problemstillingen vil jeg teste tre hypoteser med grunnlag i rådende suverenitetsteori som tar for seg forskjellige aspekter ved suverenitet. Intern suverenitet, internasjonal juridisk suverenitet og prinsippet om ikke-innblanding, såkalt Westfalisk suverenitet. Den teoretiske bakgrunnen for disse hypotesene redegjøres kort for her for oversiktlig skyld og vil presenteres grundigere i teoridelen av oppgaven (Krasner 1999).

Hypotese 1: *Oppgaven vil finne at Irakisk Kurdistan oppfyller kriteriene for intern suverenitet. En regjering som er høyeste autoritet innenfor området, med evnen til å utforme og håndheve lover, voldsmonopol og legitimitet i befolkningen.*

Intern suverenitet tar for seg om aktøren har suverenitet innenfor sitt eget territorium og hvordan denne kontrollen er organisert (Krasner 1999 s. 11-12). Utgangspunktet for antagelsen i hypotesen er tidligere forskning på Kurdistan status, på lignende spørsmål, som

gir indikasjoner på hva vi kommer til å finne (Gruber 2013) . Intern suverenitet er ikke en definisjon som vanligvis brukes for å analysere IP realasjoner, men er viktig å ha med for å få en holistisk forståelse av suverenitet eller mangel på suverenitet i Irakisk Kurdistan (Charountaki 2010 kap.2)

Hypotese 2: *Oppgaven vil finne at Irakisk Kurdistan som føderalstat ikke anerkjennes som suveren av suverene stater, og at Kurdistan ikke har privilegier som juridisk er forbeholdt anerkjente stater.*

Denne hypotesen er fra den teoretiske tradisjonen innenfor suverenitetsteori kalt og internasjonal juridisk teori. Den tar som utgangspunkt at kun anerkjente suverene stater er aktører innenfor det internasjonale rettssystemet, og at suverene rettigheter kun innehas, og kan innehas av suverene stater (Krasner 1999 s.14).

Hypotese 3: *Oppgaven vil finne at Irakisk Kurdistan er underlagt eksterne autoritetsstrukturer og på viktige områder ikke kan ta selvstendig politisk avgjørelser internt eller eksternt.*

Denne hypotesen er bygd på den Westfalisk suverenitetstradisjon som mener en aktørs suverenitet er knyttet opp til om den faktisk og juridisk er i stand til å ta egne politiske avgjørelser uavhengig av eksterne politiske aktører. Som en formell del av Irak tar hypotesen utgangspunkt i at Irakisk Kurdistan ikke er i har noen egen Westfalisk suverenitet. (Jakobsen 2013) (Krasner 1999 s.20).

I sum vil svaret på disse tre hypotesene gi oss informasjon til å kunne komme med en helhetlig analyse av suverenitet i Irakisk Kurdistan, og dermed teste om en ikke-statlig aktør kan være suveren, sett med de samme kriteriene for suverenitet som statlige aktører.

1.3 Begrunnelse for oppgaven

Noe av grunnen til at jeg mener det er nødvendig å skrive denne oppgaven er en tilbakemelding jeg har fått flere steder om at det er uinteressant å studere suverenitet hos en aktør som ikke er en suveren stat, siden den tross alt ikke kan være suveren så lenge den ikke er en suveren stat (Charountaki 2010, kap 2). For meg blir dette en form for sirkelargumentasjon som utelukker ikke-statlige aktører fra et helt felt av studier og hindret det fra å bli belyst (Charountaki 2010, kap 2). Når analytiske antagelser, tommelfingerregler, er i ferd med å bli dogmer bør de utfordres og belyses. Det statssentriske synet innen IP og statsvitenskap generelt må hele tiden tåle å bli testet. I dette tilfelle mot Irakisk Kurdistan (Charountaki 2010, kap 2). Hvis det er mulig for ikke-statlige aktører å være suverene så betyr det at et stort nytt felt åpner seg for studier av suverenitet og internasjonal politikk.

I 1883 skrev Emerich de Vattel,

Of all the rights that can belong to a nation, sovereignty is doubtless the most precious. Da er det interessant å vite om suverenitet også kan innehas av andre aktører (Fowler og Bunck 1995 s. 11).

1.4 Fakta om Irakisk Kurdistan

Bilde 1 – Irakisk Kurdistan

Formelle og reelle områder under KRGs kontroll

Irakisk Kurdistan er formelt en semi-autonom region som omfatter de tre nordligste fylkene av Irak, Erbil, Duhok og Suleimania. Området er en del av den Irakisk føderasjonen, og den eneste juridisk definerte regionen. Hovedstaden heter Erbil. Irakisk Kurdistan er et parlamentarisk demokrati, med egen president, Marzoud Barzani og en folkevalgt forsamling på 111 representanter. Regionen ble semi-uavhengig etter opprettelsen av en amerikansk

flyforbudssone som hindret offensiver fra det Irakisk regimet under Saddam Hussein. Demokrati ble innført i 1992.

Befolkningen er på 5,2 millioner i de 10% av Irak (krq.org) som offisielt er under kurdiske selvstyremyndigheter kontroll, men Irakisk Kurdistan kontrollerer per i dag ytterligere 7% av Irak. Innbyggertall i områdene under reell kontroll av KRG, den kurdiske regjeringen, er anslagsvis 8,5 millioner (Vindheim 2014, Galbright 2006).

Irakisk Kurdistan må ikke forveksles med Kurdistan, som er navnet på det røft definerte geokulturelle regionen hvor Kurdere utgjør en majoritet av befolkningen. Kurdistan eller Stor-Kurdistan omfatter områder i Tyrkia, Iran, Syria, Irak og Armenia. Tilhengere av Stor-Kurdistan omtaler Irakisk Kurdistan som Sør-Kurdistan eller KRG.

1.5 Oppgavens oppbygning

Oppgaven presenterer tidligere forskning og relevante teorier, samt en teoretisk bakgrunn for hypotesene i teorikapittelet. Deretter følger et metodekapittel hvor det redegjøres for hvordan oppgavens hypoteser og problemstilling testes og utfordringer i arbeidet. Deretter følger en gjennomgang av funnene i oppgaven og drøfting av resultatene. Oppgaven avsluttes med en oppsummering, konklusjon og tanker om videre arbeid.

2.0 Teori

Dette kapittelet tar for seg det teoretiske grunnlaget for oppgaven. Første del ser på tidligere forskning på Irakisk Kurdistan. Andre del presenterer teorier som kan komme med mulige forklaringer på hvordan en ikke-statlig aktør som Irakisk Kurdistan kan inneha en form for suverenitet på tross av å ikke være en stat. Disse teorier som vil bli brukt for å drøfte oppgavens resultater. Del tre redegjør grundigere for det suverenitetsdefinisjoner og det teoretiske grunnlaget for hypotesene.

2.1 Tidligere forskning

2.1.2 Kurdistan som stat?

Det er gjort lite forskning som fokuserer på temaet suverenitet i Nord Irakisk Kurdistan, slik sett er denne oppgaven på mange vis et nybrottsarbeid. I den grad suverenitet dukker opp i forskningen er det ikke definert, men fremstår som en form for synonym på uavhengighet fra sentralmakten i Irak (Kelly 2010). Forskning som har vært relevant for oppgaven er undersøkelser som prøver å avgjøre hvilken status Kurdistan har på linja mellom å være en fullt integrert del av Irak og det å være en egen stat (Gruber 2013). Denne forskningen ser på dels overlappende ting som min oppgave og har derfor vært nyttig. Jeg redegjør kort for hovedtrekkene i forskningen deres her, da det kan være relevant for forståelsen av Irakisk Kurdistan.

Kurdistan defineres som tidligere nevnt som en *«en nesten uavhengig, de facto-stat, med delvis legal personlighet som utnytter maksimalt av juridisk, politisk og snart politisk uavhengighet* (Gruber 2013). Hun får støtte av Kelly (2010), og Stansfield (2012) som kommer med lignende konklusjoner. Bakgrunnen for konklusjonene er at Irakisk Kurdistan i følge dem oppfyller de grunnleggende kriteriene for å være en stat satt ned i Montevideo konvensjonen (1933). Det vil si at den (i) har en permanent og bærekraftig befolkning, (ii) kontrollerer et avgrenset territorium (iii) har en regjering og statsadministrative institusjoner i stand til å opprettholde en rettsorden (iv) er i stand til å opprettholde relasjoner med andre internasjonale subjekter (stater) (Fermann 2013 kap 2.)

Innenfor deklarativ teori ville det å oppfylle disse kriteriene i seg selv være nok til å få status som stat, men innenfor konstitutiv teori vil man være avhengig av anerkjennelse fra andre

stater før man er å regne som en stat. Et viktig kjennetegn ved de-facto stater som Gruber tilsynelatende overser er at et av kriteriene for å være en de-facto stat er at man søker anerkjennelse (Pegg 1998). Man kan argumentere for at Irakisk Kurdistan gjennom sine handlinger viser at de ønsker anerkjennelse fra andre stater, men enn så lenge har de ikke erklært seg selvstendige.

En kort kritikk av tidligere forskning er på sin plass. Som man vil se under funnene i min er jeg uenig i enkelte av konklusjonene gjort i tidligere forskning på området (Kelly 2010, Galbright 2006, Gruber 2013). Kort oppsummert mener jeg at det dårlig grunnlag for å konkludere med at Kurdistan "har en regjering og statsadministrative institusjoner i stand til å opprettholde en rettsorden." Jeg frykter at mange av de som velger å forske på et såpass lite studert subjekt som Irakisk Kurdistan ofte kommer til temaet med bagasje, de ønsker å finne noe, eller har forventninger som så lett blir oppfylt.

2.2.0 Teoretiske forklaringer på mulig suverenitet i Kurdistan

En del av oppgavens rolle er ikke bare se på graden av suverenitet i Kurdistan, men også å kunne gi en teoretisk forklaring på eventuelle funn. Herunder følger tre teorier som redegjør for mulige forklaringer på hvordan Irakisk Kurdistan kan være suverent på tross av å ikke være en stat.

2.2.1 Absolutt eller relativ suverenitet

Fowler og Bunck hevder den største motsetningen innenfor studiet av suverenitet kan reduseres til uenigheten mellom det de kaller "Klump eller kurv- teorien" (Chunck or basket-theory) (s.67-89)"

Uenigheten går mellom de som ser suverenitet som en absolutt eller en relativ størrelse.

Et absolutt syn på suverenitet finner vi i nyrealismen og andre retninger som ser staten som den eneste som innehar suverenitet. Innenfor disse retningene har alle suverene stater et sett rettigheter som er like for alle som innehar dem og som ikke kan skilles fra hverandre eller reduseres. Innenfor dette synet blir suverenitet en absolutt, noe man enten har, eller ikke.

Hvis en aktør har noen, men ikke alle egenskapene som en suveren aktør er forventet å ha er

denne aktøren per definisjon ikke suveren. Det finnes ingen gråsoner, enten er en suveren stat eller ikke. Det er ikke mulig å være 10% eller 68% suveren. Det er 100% eller 0%. Hvis en aktør skulle ha de samme rettighetene som en suveren stat, si en omstridt stat som utøver suverene privilegier, vil den i kraft av å utøve suverene privilegier per definisjon være en suveren stat, fordi suverenitet er noe man har eller ikke har (Fowler, Bunk 1995 s.64-80)

2.2.2 Relativ suverenitet

Alternativet til synet på suverenitet som et udelelig gode er «kurv» teorien. Innenfor Kurv-teorien er suverenitet hverken udelelig eller likt for alle som innehar den (Fowler, Bunk 1995 s.64-80). Tilhengere av dette synet (Bunk og Fowler synes å være blant dem) er advokater for et mer pragmatisk suverenitetssyn. De mener at man for å teste om tesen om suverenitet som en udelelig, satt størrelse, mellom likeverdige stater ikke skal se på hva suverenitetsteori, eller politiske skåntaler har å si om staten, men heller staters praksis mot andre stater. De finner grunnlag for å hevde at stater heller enn å automatisk behandle andre suverene stater som likeverdige aktører, gjør en vurdering før de bestemmer i hvilken grad de skal respektere en annen stats suverenitet, og ikke minst, hvilke deler av deres suverenitet de skal respektere. Innenfor relativ suverenitets-teorien ses suverenitet som en variabel heller enn absolutt størrelse. Heller enn å være en absolutt størrelse kommer suverenitet i grader, og forskjellige innpakninger. Det er mulig for en stat å anerkjenne deler av en aktørs suverenitet, men å blåse en lang marsj i de delene som de har anledning til å ikke bry seg om. Innenfor dette synet vil graden av suverenitet variere sterkt. En stormakt vil inneha alle suverene trekk, mens en ministat bare vil ha noen få, en nesten tom kurv. (Fowler, Bunk 1995 s.64-80)

For å illustrere: USA anerkjenner Pakistan som en suveren stat, men de gjennomfører likefullt jevnlig droneangrep på militante islamister på innenfor pakistanske grenser, mot protest fra den pakistanske regjeringen. USA anerkjenner dermed Pakistans suverenitet, bortsett fra den delen som ikke passer dem å respektere.

Innenfor kurv-teori er Pakistan fortsatt suverent på alle andre områder enn når det kommer til å bestemme politikk ovenfor militante islamister på eget område. Den frukten har blitt plukket ut fra kurven.

Iran er et annet eksempel. Som suveren stat står Iran fritt til å bestemme hvordan de skal organisere infrastruktur på eget territorium. Likefullt blir de forsøkt nektet retten til å utvikle atomkraft av verdenssamfunnet, som ikke anerkjenner denne delen av Irans suverenitet.

Både Iran og Pakistan er mektige stater og konsekvensene av å ikke respektere deres suverenitet kan være store, for småstater er graden av suverenitet de til enhver tid har i mye større grad situasjonsbetinget enn for de mektigere statene. Dess mindre enn stat er, dess mer avhengig er den av andre økonomisk og militært, deres effektive handlingsrom er dramatisk mindre enn for større stater (Fowler og Bunck 1995 s. 78).

Kurv-teori, å se suverenitet som en variabel størrelse, koker ned til at suverenitet i mindre grad er avhengig av om en aktør er anerkjent som suveren eller ikke, men at graden av suverenitet man faktisk har vil være avhengig av andre staters vurdering av aktørens geografi, historie, militær og økonomisk styrke (Fowler og Bunk 1995 s.77). Graden av suverenitet en aktør har vil ikke være konstant, men endre seg i tråd med endringer i aktørens faktorer. Eksempelvis ble Japan påtvunget en grunnlov etter nederlaget i andre verdenskrig hvor de sa ifra seg retten til et eget forsvar. Dermed mangler Japan nasjonalt forsvar fra sin kurv av suverene egenskaper. En dagsaktuell diskusjon i Japan er å endre grunnloven slik at Japan igjen har retten til et eget forsvar. Skulle denne endringen gå igjennom er det liten sannsynlighet for at andre stater vil motsette seg denne utviklingen. Japan vil da ha gjenvunnet denne biten av sin suverenitet. På samme måte kan man forestille seg at andre stater hadde nølt med å blande seg inn i Irans atomprogram hvis Iran hadde inngått et forpliktende forsvarssamarbeid med for eksempel Russland og Kina. Kurv-tenkere ser ikke internasjonal politikk som en arena mellom likeverdige suverene stater, men som et komplisert lappeteppes av aktører med varierende suverenitet basert på faktorer som er i stadig forandring. Viktigere enn forsikringer om suverenitet og likeverd ovenfor internasjonal lov er staters praksis ovenfor hverandre (Fowler, Bunk 1995 s.64-80).

2.2.3 Organisert hykleri

Krasner, selv en nyrealist, har i sin bok «Sovereignty – Organized hypocrisy», som har vært en viktig kilde for etableringer av kriterier i denne oppgaven prøvd å forklare avvik fra ideen om at staten har monopol, innenfor nyrealistisk teori. En ikke-stat som behandles som suveren (på enkelte områder), når det passer de suverene statene, en nasjon uten territorium, Palestina, som anerkjennes som en suveren stat av andre stater og gis juridiske rettigheter, og en mengde andre eksempler i nyere tid (Krasner 1999 s.221-238). Han redegjør for at normen om selvbestemmelse, at stater er herre i eget hus, er blitt trampet på utallige ganger, med et utall

forskjellige unnskyldninger og begrunnelser. Mange, liberalister og konstruktivister blant andre, har brukt tilgangen på eksempler på tilsynelatende brudd på de suverene reglene til å argumentere for at det realistiske synet på stater dominans på den internasjonale arena er utdatert (Krasner 1999 s.221-238)

Dette er feil, mener Krasner, det er ikke slik at realistenes syn har blitt utdatert i en ny globalisert verden hvor stater er blitt mindre viktig. Det er heller slik at brudd på de suverene normene alltid har vært normen. Det har aldri eksistert en tilstand hvor de suverene reglene har blitt fulgt. Så lenge ideen om suverenitet for stater har eksistert har det vært et sett normer som konger, keisere og statsledere har anerkjent, gjemt seg bak og vist til når det passet dem, for så å bryte når det er i tråd med deres interesser. Det er altså ikke slik at brudd på suverenitetsnormene er noe nytt, det er heller det at kritikerne har en naiv oppfatning av at det fantes en tilstand hvor normene heller enn egeninteressen sto i høysetet. Konsekvensens logikk har alltid trumfet reglenes logikk (Krasner 1999 s.221-238). Alle brudd på suverene normer kan dermed forklares med at aktørene vil bryte reglene når det er i deres interesse å gjøre det.

2.2.4 Pegg - Institusjonell realitet

Et innspill som støtter opp under tankegangen hos begge de foregående teoriene finner vi hos Pegg (1998). Hans arbeid er riktignok om de facto-stater, men mye av det han vil kunne overføres til Irakisk Kurdistan som deler mange likhetstrekk med de facto stater. Han studerer det internasjonale samfunnets relasjoner med fire ulike de facto stater og konkluderer med at det finnes hovedsakelig tre måter for andre stater å forholde seg til de facto stater på (Pegg 1998):

1. aktivt motarbeide dem gjennom bruk av embargo og sanksjoner.
2. ignorere dem og ikke ha noen relasjoner med dem.
3. akseptere at de finnes og ha en begrenset form for anerkjennelse og samarbeid med dem.

Selv om de facto stater har en begrenset eller ikke-eksisterende rolle i det internasjonale samfunnet vil det ofte være i stater interesse å behandle dem som om de var suverene, når de sitter med kontrollen over territorium. Irakisk Kurdistan sitte for eksempel på enorme ressurser av olje og gass, som de kontrollerer. En stat som ønsker tilgang på disse ressursene

kommer ingen vei med å late som om Irakisk Kurdistan ikke eksisterer, og vil bli nødt til å forholde seg til dem.

2.3.0 Suverenitetsdefinisjoner og hypoteser

Her redegjøres det nærmere for hva som ligger i de forskjellige definisjonene av suverenitet brukt i oppgaven og tilhørende hypoteser. Hver definisjon er knyttet opp mot en hypotese.

2.3.1 Hypotese 1: Intern suverenitet

H1 Oppgaven vil finne at Irakisk Kurdistan oppfyller kriteriene for intern suverenitet. En regjering som er høyeste autoritet innenfor området, med evnen til å utforme og håndheve lover, voldsmonopol og legitimitet i befolkningen.

Denne hypotesen undersøker om Irakisk Kurdistan oppfyller kriteriene for det Krasner har valgt å kalle intern suverenitet.

Intern suverenitet ser på hvordan autoritet er organisert innenfor en stat, og hvor effektiv denne autoriteten er. Intern suverenitet forutsetter ingen spesiell form for intern organisering, det avgjørende er at det finnes en høyeste autoritet innenfor staten som kan avgjøre og i hvilken grad denne autoriteten kan håndheve sine vedtak. Mens normen i dag kan sies å være parlamentariske demokratier, finnes det et mangfold av internt suverene former for styresmakter. Blant de viktigere unntakene fra den demokratiske normen er den kinesiske ettpartistaten og Saudiarabia, som er et kongedømme. Det kan hevdes at intern suverenitet er avhengig av intern legitimitet (Fermann 2013 s. 28). Dette må ikke misforstås som demokratisk legitimitet, men heller i hvilken grad innbyggerne anerkjenner myndighetene som den øverste autoriteten. Eksempelvis kan vi si at myndighetene i Kina har liten demokratisk legitimitet, men at de tilsynelatende har stor intern legitimitet all den tid befolkningen i stor grad retter seg etter lover og påbud fra myndighetene.

Mangel på intern suverenitet gir seg mange utslag, men bunner i at styresmaktene, enten de er demokratisk valgte, ikke klarer å utøve effektiv autoritet i sitt område. I Hellas ser mange på myndighetene som korrupte aktører som bruker offentlige midler til å berike seg selv og sine

støttespillere (Fukuyama 2014). Resultatet er at mange gjør sitt ytterste for å unngå å betale skatt, og de greske myndighetene er ikke i stand til å kreve inn skatten.

Et mer alvorlig utslag av mangel på intern suverenitet ser man i Mexico, hvor tungt væpnede internasjonale narkotikakarteller operer utenfor myndighetenes kontroll, og tusenvis har blitt drept i forsøk fra mexicanske myndigheter på å gjenvinne voldsmonopolet innenfor egne grenser.

En stat uten interne suverenitet er en "failed state." Eksempler på "failed states" finner vi i for eksempel Somalia, Libya og Afghanistan, hvor de sentrale myndighetene, i den grad de finnes, i liten grad kan utøve kontroll over eget territorium, mangler voldsmonopol og ikke kan håndheve lover de vedtar (Potter 2004).

Intern suverenitet tar for seg om aktøren har suverenitet innenfor sitt eget territorium og hvordan denne kontrollen er organisert. Det utgangspunktet for antagelsen i hypotesen er tidligere forskning, på lignende spørsmål, som gir indikasjoner på hva vi kommer til å finne.

Kriteriene for intern suverenitet i denne oppgaven er satt til:

- En regjering/ øverste organ som har autoritet.
- Styresmaktene har legitimitet blant befolkningen.
- Styresmaktene har voldsmonopol innenfor etablerte grenser.
- Styresmakter å håndheve lover innenfor eget territorium.

Når jeg i oppgaven går ut ifra at vi kommer til å finne at Kurdistan oppfyller kriteriene for intern suverenitet er det basert på tidligere forskning som hevder at Kurdiske myndigheter har god kontroll innenfor egne grenser og nyter en høy grad av legitimitet, særlig sammenlignet med Irak (Gruber 2013, Stansfield 2012).

2.3.2. Hypotese 2 - Internasjonal juridisk suverenitet

H2: Oppgaven vil finne at Irakisk Kurdistan som føderalstat under Irak, ikke er anerkjent av andre suverene stater, ikke har suverene privilegier i det internasjonale samfunn eller kan inngå forpliktende avtaler eller konvensjoner med stater.

Internasjonal juridisk suverenitet handler i bunn og grunn om i hvilken grad territoriet/staten anerkjennes av andre stater og dermed ses som en likeverdige aktør i det internasjonale samfunnets øyne (Potter 2004). Anerkjennelse fra andre stater vil medføre en rekke fordeler, som retten til å bli behandlet som et juridisk individ under internasjonal lov, diplomatisk immunitet for statens representanter, retten til å delta i internasjonale organisasjoner og å inngå internasjonale avtaler. Anerkjennelse gir også stater en grad av sikkerhet for at avtaler inngått med andre stater overholdes. Internasjonal anerkjennelse er jevnt over ansett som noe av det første en enhet som søker selvstendighet gjør er vanligvis å be om internasjonal anerkjennelse av deres suverenitet. Internasjonal juridisk suverenitet kan sies å være inngangsbilletten til den internasjonale arenaen (Krasner 1999 s.14).

Selv om det er ansett som vanlig praksis å anerkjenne enheter som oppfyller kriteriene for å være en stat under Montevideo konvensjonen og gi dem juridisk status er dette på ingen måte en selvfølge. Tilbakeholdelse av anerkjennelse til enheter som oppfyller kriteriene for å være en stat, eller det å gi anerkjennelse til enheter som ikke oppfyller kriteriene for å være en stat er et flittig brukt politisk våpen i internasjonal politikk. Dette medfører at stater som er realpolitiske faktum, som feks Kina under kommunistene fram til 1970, ikke var anerkjent av de vestlige stormaktene. Som kontrast har også enheter som ikke oppfyller kriteriene for å være en stat oppnådd internasjonal anerkjennelse. Et eksempel er Palestina som er anerkjent av 135 FN medlemmer på tross av at territoriet deres er okkupert av Israel. Vladimir Putin bruker trusselen om anerkjennelse av utbryterrepublikker for å holde kontroll på nabolandene til Russland. Det at det ikke finnes noe klart regelverk for anerkjennelsen av stater, men at det er opp til hver enkelt stat i hvert enkelt tilfelle, gjør at det i dag finnes en rekke statslignende enheter, eller de facto-stater som oppfyller kriteriene for å være stater, men som ikke er anerkjent (Krasner 1999 s.14-18)

På tross av at det finnes unntak, som Palestina, som ikke er stater, men nyter godt av internasjonal juridisk anerkjennelse, er det naturlig å legge til grunn at Irakisk Kurdistan ikke omfattes av hverken anerkjennelse, eller de privilegier som følger med. Så vidt oppgaven har funnet har det aldri skjedd at en enhet som ikke selv har bedt om anerkjennelse fra det internasjonale samfunnet har blitt gitt fulle privilegier i det internasjonale samfunnet.

2.3.3. Hypotese 3 - Westfalisk suverenitet

Hypotese 3: *Oppgaven vil finne at Irakisk Kurdistan er underlagt eksterne autoritetsstrukturer og på viktige områder ikke kan ta selvstendig politisk avgjørelser internt eller eksternt.*

I følge Krasner er målet på suverenitet innenfor den westfaliske tradisjonen territorialitet og autonomi. Om man er suveren eller ikke dreier seg om i hvilken en politisk autoritet er i stand til å styre innenfor et territorielt avgrenset område og hindre innblanding fra andre stater. Denne formen for tilnærming til suverenitet er i alle viktige henseender den samme som ideen om intern og ekstern suverenitet som sier at kravet til suverenitet er intern kontroll, at man har en instans som har full kontroll over interne forhold, og at enheten er politisk uavhengig fra innflytelse utenfra (Potter 2004 s. 9), i prinsippet snakker vi om prinsippet om ikke- innblanding (Krasner 1989 s. 42). Aktøren må selv være i stand til å gjøre de politiske valgene den ønsker. Westfalisk suverenitet er undergravid når krefter utenfor enten bestemmer, eller påvirker det som skal være aktørens autonome handlingsrom. Westfaliske hviler på et de facto og et de jure prinsipp, har aktøren muligheten og retten, autoriteten, til å hindre innblanding utenfra og er den i stand til å håndheve denne muligheten i praksis (Krasner 1989 s. 10) (Potter 2004 s.9). For Irakisk Kurdistans del vil suverenitet bety at området er i stand til å styre seg selv uten innblanding utenfra, de må være den eneste politiske autoriteten innenfor sitt territorium, og de er i stand til å fysisk sikre denne retten. Skulle det vise seg at de har dette vil det undergrave teorien om at kun suverene stater er suverene i og med at du da har en ikke statlig aktør som er suveren.

Eksempler på avgivelse av westfalisk suverenitet kan være når en aktør har autoritetsstrukturer som ikke sammenfaller med staten. Eksempler på dette kan være

Britiske samveldet eller den Europeiske Unionen. Her er det snakk om store krenkelser på den westfaliske suverenitet, graden av krenkelse varierer på hvor mye av autoriteten som blir avgitt til en over eller annen aktør.

En annen, mer subtil og mye vanligere trussel mot westfalisk suverenitet er påvirkning fra andre stater eller aktører for å undergrave handlingsrommet til en politisk aktør. Dette kan ta mange former, feks:

-Den katolske kirkens arbeid for å endre holdninger til prevensjon og abort i land hvor de opererer.

-IMFs politikk med å legge restriksjoner og pålegg som forutsetning for lån ovenfor utviklingsland siden 1960-tallet.

- EUs krisepakker. Penger mot politiske og strukturelle reformer (samme som IMF).

- EUs regelverk som lar reglene i ett land innenfor EU gjelde i et annet på flere områder.

- Protektorater hvor eksterne aktører eller andre stater kontrollerer et lands utenrikspolitikk, men ikke innenrikspolitikken.

- USAs endring av den japanske grunnloven etter andre verdenskrig.

- Krav om rettigheter for minoriteter påtvunget de baltiske statene etter krigene på Balkan, samt det samme for sentrale og øst-europeiske stater etter første verdenskrig.

- Organiseringen av det konstitusjonelle regimet i Sovjet-republikkene.

(Krasner 1995 s.115-120)

Mange teoretikere mener en test på om et område er suverent er at det ikke bare er den øverste autoriteten innenfor sitt eget territorium, men at den også er i stand til å føre en uavhengig utenrikspolitikk (Fowler og Bunck s. 47). En stat som er suveren intern, men ikke har mulighet til å kontrollere sin egen utenrikspolitikk er dermed ikke å regne som suveren. Dette er i tråd med teorier om ekstern og intern suverenitet som Krasner inkluderer under den

westfalske paraplyen. Norge i union med Sverige er et nærliggende eksempel. Norge hadde som kjent stor kontroll over indre anliggender, mens Sverige hadde kontroll over utenrikspolitikken. Dette er en utbredt måte å organisere føderalstater på. Desentralisert kontroll over store deler av de interne anliggender, men sentral kontroll over utenrikspolitikken.

Basert på disse ideene er kriteriene for westfalisk suverenitet i denne oppgaven satt til:

- Ingen autoritetsstrukturer som ikke sammenfaller med territorielt område. Eksempler, overnasjonale avtaler, overnasjonale unioner (Eksempel EU, britiske samveldet o.l)
- Ingen eksterne aktører som jobber for å endre holdninger inni det autonome område og dermed påvirker hvilke avgjørelser som blir tatt i det landet eller endrer oppfatning av legitimt handlingsrom.
- Evnen til å uavhengig utforme egen utenrikspolitikk.
(Krasner 1999 s.20-25)

Irakisk Kurdistan er en føderal del av nasjonalstaten Irak. Basert på dette er det naturlig å undersøke i hvilken grad Irak utgjør en ekstern autoritetsstruktur innenfor Irakisk Kurdistan. Gitt at westfalisk suverenitet dreier seg om hvem som har øverste autoritet og autonomi innenfor et territorium vil eventuelle funn som viser at Irak kan overstyre avgjørelser tatt i Irakisk Kurdistan være et tegn på at Irakisk Kurdistan ikke kan sies å ha westfalisk suverenitet.

I hypotesen legges etablert nyrealistisk teori til grunn. Gitt at Irakisk Kurdistan formelt er underlagt Irak forventes derfor å finne at Irakisk Kurdistan ikke har noen egen Westfalisk suverenitet.

3.0 Metode

Dette kapittelet er delt i tre deler. Del en redegjør kort for oppgavens vitenskapsfilosofiske tilnærming. Del to tar for seg forskningsmetode. Del tre er viet kritisk refleksjon rundt oppgavens begrensninger og utfordringer. Dette har blitt viet en del plass ettersom testing av suverenitet har viktige utfordringer som må adresseres.

3.1 Vitenskapsfilosofisk basis

Denne oppgaven er skrevet innenfor en positivistisk tradisjon. Det legges til grunn et naturalistisk synspunkt som mener at det finnes en «virkelig verden» som kan undersøkes og som vil gi oss ny kunnskap om den undersøkes med de riktige vitenskapelige metodene. (Moses og Knutsen 2012 s. 95). Målet med oppgaven er å øke kunnskapen vi har om suverenitet generelt og Irakisk Kurdistan spesielt.

3.2.0 Forskningsmetode

I forberedelsen til denne oppgaven ble jeg tidlig klar over at jeg ønsket å gjøre en analyse av Kurdistan basert på flere enn en definisjon av suverenitet. Bakgrunnen for dette var et ønske om å få et helhetlig bilde av suverenitet i Kurdistan, samt lage et mer pålitelig grunnlag for å teste suverenitet. Målet var at oppgaven i størst mulig grad skulle representere virkeligheten, heller enn et utsnitt av virkeligheten. En slik tilnærming krevde et inngående fokus på Kurdistan som best ville bli dekket gjennom en case studie. Det er et komparativt element i drøftingen av funnene hvor jeg sammenligner funnene fra Irakisk Kurdistan med Norge, men der er informasjonen om Norge hentet ut fra den norske maktutredningen, heller enn mine egne studier, og kun for å sette funnene fra Irakisk Kurdistan i perspektiv.

3.2.1 Om casestudien

Det er uenighet om hva en case studie innebærer innenfor statsvitenskap, men hovedfokuset ligger på å putte et subjekt under lupen, med mål om å kunne avdekke informasjon som er relevant i en større teoretisk eller forskningsmessig sammenheng (Moses and Knutsen 2012:133). Case studien er regnet for å være godt egnet for å teste teorier, som for eksempel teorien om at det er mulig å finne suverenitet hos en ikke-statlig aktør som Irakisk Kurdistan innenfor statsvitenskapen, og skal være spesielt godt egnet til å teste makropolitiske og komplekse fenomener (Eckstein, s 120 -126).

I case studien i denne oppgaven har jeg vært avhengig av andre og tredje hånds kilder. Studiet har vært krevende da det er skrevet veldig lite om suverenitet i Irakisk Kurdistan, jeg har basert meg på å skaffe oversikt over analysere av relevant litteratur og tråle gjennom store mengder data om beslektede emner for å finne opplysninger som er relevant for å besvare oppgaven (Charountaki 2010, kap 2).

Data har blitt samlet inn ved å se på relevant litteratur om Irakisk Kurdistan, så Data har blitt funnet ved å ta i bruk anerkjente databaser som Jstore, Google Scholar og artikler fra tidsskrifter, politisk uavhengige nyhetssider, som Iraq News og et utall bøker om Irakisk Kurdistan. En utfordring ved studiet av forholdene i Irakisk Kurdistan og kurdiske anliggender generelt er at det finnes store interne politiske spenninger blant forskjellige partier og aktører som har en interesse av å stille seg selv i et fordelaktig lys (Vindheim 2014). På bakgrunn av dette har det vært nødvendig å utelukke de største partiene i Kurdistan som kilder. Med samme begrunnelse har sentralmyndighetene i Irak, som har territorielle, økonomiske og juridiske konflikter med Kurdistan blitt ekskludert som pålitelig kilde.

En annen utfordring ved innsamling av data har vært at situasjonen i Irakisk Kurdistan har forandret seg raskt i løpet av få år . Dette har vært viktig å legge vekt på aktuelle kilder. Selv med fokus på aktuelle kilder er det i noen tilfeller vanskelig å garantere for at informasjonen er helt riktig spesielt på spørsmål om territorium. Grunnen til dette er militær konflikt med den Islamske staten og at det er vanskelig å få pålitelig informasjon om hvem som er i besittelse av enkelte omstridte områder til enhver tid. Situasjonen har delvis stabilisert seg i begynnelsen av 2015.

3.2.2 Hvordan teste suverenitet?

Den store utfordringen ved studiet av suverenitet er at suverenitet er et konsept som brukes på forskjellige måter av forskjellige teoretikere, gjerne på motstridende måter (Larsson 2010). Resultatet er at suverenitet blir vanskelig å studere empirisk fordi det ikke finnes noen klar ide, eller kanskje heller for mange motstridende ideer, om hva det betyr (Krasner 1999). Flere har tatt Larsson argumenterer for at det er behov for å "knytte opp suverenitetsflokken," gjøre suverenitet forståelig og dermed også til noe som kan utsettes for empiriske studier.

For å kunne besvare problemstillingen :

"Testet mot suverenitetskriterier for suverene stater, er Irakisk Kurdistan suverent?"

har jeg vært nødt til å finne en meningsfull metode for å teste om Irakisk Kurdistan er suverent.

Det har blitt ved å bryte tre av suverenitetsdefinisjonene til Stephen Krasner ned i kriterier, som hver for seg representerer en egenskap ved suverenitet innenfor de forskjellige definisjonene. Grunnen til jeg at bruker Krasner er at han er en anerkjent teoretiker som har kommet med viktige bidrag for å skape orden i mangfoldet av suverenitetsdefinisjoner (Fowler og Bunck 1995). Jeg har ingen illusjoner om at dette er en perfekt metode for å teste suverenitet, men min påstand er at det tilbyr en mulig tilnærming til hvordan gjøre et empirisk studie av suverenitet. En styrke med metoden er at det kan brukes på alle stater og aktører og gi en meningsfull grad av forståelse på hvor suverene de er. Det vil ikke være noe problem å erstatte Irakisk Kurdistan med for eksempel Norge eller USA.

Med kriteriene som bakgrunn har jeg analysert data om Kurdistan og redegjør for de empiriske funnene mine opp mot hver hypotese, med en drøfting av uklarheter og avveininger gjort i analysen. Til slutt ser jeg på de samlede funnene og drøfter dem opp mot Norge, før jeg kommer med en konklusjon på problemstillingen.

3.2.3 Tre definisjoner:

Oppgaven tar tre av Krasners suverenitetsdefinisjoner som utgangspunkt og analyse av suverenitet i Irakisk Kurdistan. Definisjonene er internasjonal juridisk suverenitet, internsuverenitet og westfalisk-suverenitet. Krasner har selv beskrevet definisjonene og hva de inneholder i bok og artikkelform. På bakgrunn av hans beskrivelsen har definisjonene blitt delt opp i konkrete kriterier (Krasner 1999 s. 11-24). Det er min vurdering at disse tre kriteriene gir et helhetlig rammeverk tilnærming for å analysere suverenitet hos en aktør.

3.3.0 Kriterier

3.3.1 Intern suverenitet

Intern suverenitet referer til autoritetsstrukturer innenfor stater(aktører) og evnen til disse strukturene til å påvirke handlinger. Anerkjennelsen av en autoritetsstruktur er et aspekt ved intern suverenitet, et annet er graden av kontroll autoritetene faktisk kan utføre.

Velfungerende interne aktører har legitime og effektive autoritetsstrukturer, "failed states" har ingen av delene. (Potter 2004) (Krasner 1999 s.11-25)

Kriterier for intern suverenitet:

- En regjering/ øverste organ som har autoritet.
- Styresmaktene har legitimitet blant befolkningen.
- Styresmaktene har voldsmonopol innenfor etablerte grenser.
- Styresmakter er i stand til å implementere og håndheve lover innenfor eget territorium.

(Krasner 1999 s.11-25)

3.3.2 Internasjonal juridisk suverenitet

Internasjonal juridisk suverenitet handler om gjensidig anerkjennelse. Den grunnleggende regelen for internasjonal juridisk suverenitet er at anerkjennelse gis til juridisk uavhengige territorielle enheter (stater). Stater i det internasjonale systemet er frie og likeverdige.

(Potter 2004) (Krasner 1999 s.11-25)

Kriterier for internasjonal juridisk suverenitet.

- Anerkjennelse fra andre stater.
- Representanter for aktøren har juridisk immunitet
- Behandles som en juridisk person i det internasjonale rettssystemet
- Kan ikke inngå avtaler med andre stater/konvensjoner med andre stater

3.3.3 Westfalisk suverenitet

Westfalisk suverenitet henviser til utelukkelsen av eksterne autoritetskilder både juridisk og faktisk (Potter 2004), (Krasner 1999 s. 20)

Kriterier for westfalisk suverenitet:

- Ingen autoritetsstrukturer som som ikke sammenfaller med territorielt område. Eksempler, overnasjonale avtaler, overnasjonale unioner (Eksempel EU, britiske samveldet o.l)
- Ingen eksterne aktører som jobber for å endre holdninger inni det autonome område og dermed påvirker hvilke avgjørelser som blir tatt i det landet eller endrer oppfatning av legitimt handlingsrom.
- Evnen til å uavhengig utforme egen utenrikspolitikk.
(Krasner 1999) (Fermann 2012 kap.2)

3.4.0 Andre elementer som inngår i testing

3.4.1 De jure og de facto

En viktig del dimensjon som vil være gjennomgående når de forskjellige kriteriene drøftes er om de oppfylles de jure og/eller de facto. Dette er essensielt å ha med fordi det ofte er, spesielt i tilfeller med et område som Irakisk Kurdistan, som innehar mange av karakteristikkene til en suveren stat, stor forskjell mellom teori og praksis for eksempel på områder som en uavhengig utenrikspolitikk og relasjoner med andre stater. Hvis vi skulle oversett forskjellen på teori og praksis ville sluttresultatet ikke reflektere virkeligheten. Det redegjøres naturligvis for distinksjonen mellom disse i drøftingen.

3.5.0 Metodens begrensninger

En case-studie som fokuserer på et enkelt subjekt har begrensninger det er nødvendig å være bevisst på for å unngå feil vil forgifte konklusjonene man kommer frem til, eller at man overvurderer generaliserbarheten av egne konklusjoner. Designet i denne oppgaven gir klare avgrensninger for hvilke kriterier for suverenitet oppgaven ser på, og en etterprøvbar mal for å sikre falsifiserbarhet, men oppgaven er i bunn en veldig enkel oppgave - det Mohr kaller en "one shot case study," hvor du forsøker å skaffe kunnskap om et fenomen ved å se på et enkelt subjekt, i dette tilfellet Irakisk Kurdistan (Mohr 1995. s56). Case studien har med rette blitt kritisert for at man sjeldent kan trekke generaliserbar informasjon om et fenomen ved å se på et så lite utvalg (Mohr 1995. s56), men siden denne oppgaven tester allerede etablerte hypoteser og bidrar med kunnskap som gjør at vi kan sannsynliggjøre om disse stemmer eller ikke, så mener jeg den er godt valgt for oppgaven.

3.5.1 Intern validitet

Intern validitet handler kort oppsummert om i hvilken grad et forskningsarbeid er lagt opp på en slik måte at studiet finner svar på det oppgaven prøver å finne (Mohr 1995 s. 56-63). I denne oppgavens tilfelle vil altså spørsmålet angående intern validitet være om oppgaven er lagt opp på en slik måte at man undersøker suverenitet i Irakisk-Kurdistan, og om oppgaven

besvarer dette spørsmålet og ikke et annet, som for eksempel i hvilken grad Kurdistan er en stat. Dette er helt klart en utfordring i denne oppgaven gitt at jeg jobber med et fenomen som er såpass omstridt som suverenitet. For å sikre den interne validiteten har jeg brutt begrepet ned i kriterier, og redegjort med bakgrunn i teori for hvorfor disse kriteriene er gode indikatorer på suverenitet. Enkelte teoretikere som har en absolutt tilnærming til suverenitet, vil være uenig i at suverenitet kan brytes opp og "måles" på denne fragmenterte måten (Fowler og Bunck s.70), men en slik teoretisk uenighet mener jeg ikke er en trussel mot oppgavens interne validitet, heller et godt utgangspunkt for å en teoretisk diskusjon om suverenitet.

At jeg har konkretisert suverenitet betyr ikke at trusselen mot oppgavens interne validitet er borte.

3.5.2 Utfordringen med forskerens bias

Som forsker har jeg gjort en rekke valg i denne oppgaven, det gjør oppgaven sårbar for utvelgesbias fra forskerens side. I teorien kan jeg ha bestemt meg for hvilke konklusjoner jeg vil komme frem til på forhånd og så valgt teorier, studieobjekt, og kriterier for å bekrefte disse konklusjonene. Oppgaven kan sann sett være rigget for å levere de konklusjonene jeg ønsker og en slik form for bias. Det vil være vanskelig å fjerne denne muligheten fullstendig, men jeg har prøvd å eliminere den på følgende vis. (Mohr s.59)

Når det gjelder definisjon har jeg lent meg på arbeidet til Stephen Krasner, en av de mest siterte teoretikerne innenfor suverenitetsfeltet, hvis bok "Sovereignty - Organized Hypocrisy" er et standardverk innenfor feltet. Ved å plassere meg innenfor "mainstream" av forskningen på suverenitet har jeg redusert muligheten for kreativ utvelgelse for å passe skreddersydde konklusjoner betraktelig.

3.5.3 Studieobjekt

Et annet område hvor forskeren kan manipulere oppgaven er ved å velge ut atypiske studieobjekter og så generalisere ut ifra disse. Det er ikke et problem i denne oppgaven da Kurdistan er valgt ut nettopp fordi det tilsynelatende utfordrer normen for suverene aktører (Mohr s.56).

3.5.4 Kriterier

Det mest kontroversielle i oppgaven, og der det er størst risiko for utvelgelsesbias, er etter min mening i utvelgelsen av kriterier. Dette hviler på at jeg i kriteriene har måttet konkretisere overordnede definisjoner, ned til mer målbare kriterier. Her er det rom for uenighet fordi andre vil kunne være uenig i hvilke kriterier jeg har valgt ut og mene at andre kriterier ville gitt et bedre bilde av hva som er suverenitet. Dette er en potensiell svakhet, selv om jeg mener kriteriene er gode, og det sier seg selv at en forsker vil være nødt til å gjøre en del valg for å avgrense rammene for en oppgave. Det ville rett og slett være umulig å inkludere alle tenkelige eksempler, derfor har jeg begrenset meg til de jeg mener har det er best grunnlag for i teorien og gjort det enkelt å ved selvsyn undersøke om man er enig med meg.

3.5.5 Falsifiserbarhet

En utfordring i en oppgave som denne er å kunne falsifisere funnene. Popper påpeker viktigheten av å kunne avkrefte eller falsifisere en hypotese for å kunne kalle det man driver med vitenskapelig metode (2005). Antitesen til vitenskapelig metode er pseudovitenskap, metoder hvor du bestemmer deg for hva du vil finne og deretter vrir metoden til å få de funnene du ønsker og som er umulige å falsifisere. Popper trekker frem "vitenskapelig" marxisme og psykoanalyse som relevante eksempler.

Det viktigste bidraget for å kunne falsifisere hypotesene i denne oppgaven er å empirisk målbare kriterier og hypoteser. Dette er bakgrunnen for at jeg har konkretisert kriteriene, slik at forskere som kommer etter meg skal kunne se på hvilke empiriske funn jeg har lagt til grunn, og kunne bekrefte eller avkrefte at jeg har trukket de riktige konklusjonene. I noen av tilfellene er dette en tilfredsstillende metode. For eksempel når det kommer til internasjonal juridisk suverenitet sier absolutt suverenitetsteori at det er enkelte målbare privilegier som kun innehas av suverene stater, for eksempel at representanter for staten har diplomatstatus. I disse tilfellene er det enkelt, enten så har Kurdistan det eller ikke.

Ved testing av enkelte av de andre kriteriene finnes det gråsoner, eller empiri som taler for begge sider. For eksempel ved testingen av intern suverenitet er det et etablert kriterium at det finnes en regjering som er øverste autoritet innenfor territoriet. Som oppgaven vil vise finnes det empiri som underbygger både et positivt og et negativt svar på dette spørsmålet, det er

heller ikke slik at ethvert brudd på disse prinsippene automatiske betyr at et område ikke er suverent. For eksempel har Italia et stort problem med mafia, en kriminell parallell autoritetsstruktur som ikke anerkjenner lovene satt av regjeringen, vi kan ikke dermed slutte at Italia ikke er internt suverent, det vil være en vurderingssak basert på omfanget og kontrollen mafiaen utøver. I tilfeller hvor det er gråsoner og argumenter for begge sider vil jeg belyse motsetningene og komme med en grunnlagt vurdering av svaret mitt. Dette er ikke en perfekt løsning, men den vil gjøre det mulig å følge hvilke vurderinger jeg har gjort.

4.0 Analyse - Irakisk Kurdistan og suverenitet

Dette kapittelet analyserer funnene i oppgaven opp mot suverenitetskriterier og hypoteser.

Hypotesene analyseres hver for seg og funnene drøftes kort under hver hypotese.

Avslutningsvis drøftes funnene under ett opp mot problemstillingen i oppgaven.

4.1.0 Hypotese 1 - Intern suverenitet

Kriterier for intern suverenitet:

- En regjering/ øverste organ som har autoritet.
- Styresmakter er i stand til å implementere og håndheve lover innenfor eget territorium.
- Styresmaktene har voldsmonopol innenfor etablerte grenser.
- Styresmaktene har legitimitet blant befolkningen.

4.1.1 En regjering

Irakisk Kurdistan har vært et parlamentarisk styrt område siden 1992. Regionen har et parlament med 111 seter, hvor 11 av setene er reservert for minoritetsgruppene turkmener (5), assyrere (5) og armenere (1). Regjeringen utgår fra parlamentet. Siden 2005 har de to største partiene, Kurdistan Demokratisk Parti og Kurdistan Patriotisk Union (PUK) stilt til valg sammen, noe som har gitt dem absolutt flertall i parlamentet og kontroll over regjeringen.

Disse to partiene har så delt makten i Kurdistan mellom seg og styrt uten innblanding i hver sin del av Kurdistan. Man kan dermed argumentere for at Irakisk-Kurdistan har vært en slags to-partistat, med to parallelle regjeringer. Ved valget i 2013 ble denne balansen brutt da "Bevegelsen for forandring (Gorran)" ble nest største parti med 24 seter, PUK mistet en tredjedel av oppslutningen sin og fikk kun 18 plasser i parlamentet. Regjeringskoalisjonen består i dag av KDP og Gorran, som tilsammen har 54 seter i parlamentet (Vindheim 2014).

På tross av problemer med familiedynastier, spesielt Barzani (KDP) og Talabani-familiene (PUK), og mangel på gjennomsiktighet i regjeringen, er det klart at Irakisk Kurdistan har en fungerende regjering som langt på vei har legitimitet. Oppslutningen ved valg er jevnt over høy(kilde), over 75% i 2013, og fremveksten av Gorran, og ikke minst at valgresultatet ble

respektert av PUK, som dermed mistet mye innflytelse, tyder på at demokratiet langt på vei fungerer. 24 forskjellige partier stilte til det ordinære parlamentsvalget og samt ytterligere 12 som stilte til listene for minoritetsrepresentanter.

Bilde 2 – Maktdeling mellom KDP og PUK

Den historiske innflytelsessfæren til KDP og PUK

En viktig faktor for å kunne drøfte internt autoritet i Irakisk Kurdistan er å forstå den historiske splittelsen mellom partiene som siden 1992 har vært dominerende i selvstyreområdene, KDP og PUK. Disse partiene har hatt det som har blitt beskrevet som et "duopol" over regionen siden opprettelsen. Barzaniene og Talabaniene som leder henholdsvis KDP og PUK har en historie med rivalisering som går tilbake til da Jalal Talabani, da et høytstående KDP medlem brøt ut og dannet PUK i 1975. Talabani har vært generalsekretær i partiet siden dag en. KDP har siden stiftelsen i 1946 vært ledet av Barzani-klanen, først under Mustafa Barzani og etter hans død av hans sønn Masoud Barzani, som nå er president i Irakisk Kurdistan.

Selv om det er politiske forskjeller mellom de to partiene, KDP er regnet som mer konservativt, mens PUK har urban og venstreorientert tilnærming, er begge partiene eksempler på det Francis Fukuyama (2014) omtaler som patrimonialistiske partier, bygd opp på familiebånd og prinsippet om politisk støtte mot utveksling av tjenester. Barzaniene er i tillegg en viktig kurdisk klan, som har spilt en viktig rolle kurdisk frigjøringskamp. I så stor

grad at Saddam Hussein fikk 8000 mannlige medlemmer av klanen henrettet under et folkemord i 1983 (krq.org) (Vindheim 2014).

Etter opprettelsen av flyforbudssonen i 1991 oppsto det raskt en intern maktkamp mellom KDP og PUK om kontrollen av de kurdiske områdene. Siden begge partiene hadde egne militser var veien kort til voldelig konflikt. Konfliktnivået eskalerte og i 1994 brøt det ut åpen borgerkrig mellom partiene. Borgerkrigen tok 3000-5000 liv og varte frem til 1998. I løpet av krigen bygde begge sider allianser for å få et militært overtak. PUK fikk støtte fra iranske myndigheter, i bytte mot at Iran fikk angripe den iranske varianten av KDP (KDPI) som opererte ut av Irakisk Kurdistan.

De inngikk også et samarbeid med Kurdistans Arbeiderparti (PKK) som opprettet baser for å drive militær konflikt mot Tyrkia i KDP styrte områder i Irakisk Kurdistan. Som følge av dette innledet Tyrkia en omfattende offensiv for å drive PKK ut av Irakisk-Kurdistan. KDP på sin side gikk på en rekke militære nederlag og innledet en kortvarig allianse med Saddam Hussein, som gikk inn med overveldende militærmakt og jaget PUK ut av viktige KDP områder. Barzanis allianse med mannen som hadde myrdet tusenvis av slektningene hans endte ironisk nok med en utvidelse av de kurdiske områdene, ettersom USA som følge av offensiven bombet irakiske stillinger og utvidet flyforbudssonen. USA fremforhandlet en fredsavtale mellom partene i 1998, men konflikten illustrerer at det er en historie med høyt konflikt mellom partiene, en konflikt som gjentatte ganger har blitt sett på som viktigere enn de kollektive interessene til de kurdiske selvstyreområdene (Vindheim 2014).

4.1.2 Mulighet til å lage og håndheve lover innenfor eget territorium

Irakisk Kurdistan har som Iraks eneste region lovgivende, utøvende og dømmende makt innenfor eget territorium så lenge denne lovgivningen ikke strider med grunnloven (Iraks grunnlov § 117). Under samme paragraf er de også sikret retten til å tilpasse eller ignorere lovgivning gjort fra myndighetene i Bagdad som de ønsker på interne forhold. Irakisk Kurdistans forhold til den irakiske grunnloven skal diskuteres nærmere under diskusjonen om Westfalisk suverenitet, i denne omgang holder det å si at Irakisk Kurdistan på tross av å være en del av en føderasjon er de facto uavhengig når det kommer til lovgivning innenfor eget territorium.

Heller enn å være truet av Irak kommer utfordringene til å lage og håndheve lover i Irakisk Kurdistan innenifra. Nok en gang er det todelingen mellom KDP og PUK som er en utfordring.

Et av resultatene av borgerkrigen var to separate administrasjoner som jobbet uavhengig av hverandre. På mange måter kan man se det som en de facto splittelse av de to områdene, som deretter var styrt uavhengig av hverandre (Vindheim 2014). Borgerkrigen tok slutt i 1998, men det ble ikke avholdt noe nytt valg før parlamentsvalget 2005. I 2005 stilte KDP og PUK sammen under "Kurdistan Demokratiske og Patriotiske Alliansen" og sikret seg seg parlamentarisk flertall med 104 av 111 mandater. Valgsamarbeidet reflekterte på ingen måte noe varme følelser mellom partiene, men heller et pragmatisk grep for å sikre kontroll. Fra 2006 har det vært en uttalt ambisjon å samle de to administrasjonene, men denne prosessen har vært haltende. Det fantes for eksempel fortsatt to nasjonalbudsjetter frem til midten av 2012. Også forsøk på å samle de kurdiske peshmerga-styrkene under innenriksministeriet, heller enn under partikontroll har langt på vei vært mislykket (Hawramy 2015).

Forskjellene mellom områdene har vært betydelige, for eksempel har det blitt praktisert dødsstraff i KDPs områder, mens PUK har avskaffet praksisen. Områdene er også preget av en veldig forskjellig politisk kultur. Så forskjellig at flere stemmer har ment at det er naturlig med en offisiell deling av Irakisk Kurdistan i to uavhengige områder (Vindheim 2015)

Irakisk Kurdistan praksis med en form for topartisystem skaper utfordringer i møte med definisjonen av intern-suverenitet. Det er vanskelig å si i hvilken grad den folkevalgte regjeringen har hatt muligheten til å håndheve sin autoritet innenfor hele området den i prinsippet styrer over, når skillene mellom de to partiene er såpass store, og autoriteten har vært geografisk fordelt. Når de to partiene er enige er evnen deres til å gjennomføre og håndheve sine vedtak god. På mange måter er den antagelig høyere enn i land som Norge, ettersom skillet mellom militære og politistyrker er mindre enn i mer avanserte demokratier, og restriksjonene på maktutøvelse fra myndighetenes side er mindre. Også hver for seg har partiene stor grad av autoritet innenfor egne områder.

Utfordringene kommer når det oppstår uenighet mellom partene. Et eksempel som godt illustrerer utfordringene med intern suverenitet er å finne i utviklingen etter parlamentsvalget 2013.

Der mistet for første gang PUK statusen som nest største parti til fordel for Gorran ble stiftet i 2009 av tidligere PUK-topp Nawshiran Mustafa, som et utløp for folkelig protester som hadde vokst frem mot to-partistyre til KDP og PUK. Som følge av maktskiftet ble det en ny regjering bestående av KDP og Gorran. Gorran gjorde etter valget krav på å få den viktige guvernørposten i Suleimania på bakgrunn av at guvernørposten var en del av avtalen mellom det tidligere samarbeidet mellom KDP og PUK. PUK nekter å gi fra seg stillingen, og det er lite den nye regjeringen kan gjøre med det uten å risikere et tilbakefall til konfliktnivået fra 1990-tallet.

En etablert og langt på vei uavhengig administrasjon i Suleimania, med en egen politisk kultur, som selv tolker hvordan de praktiserer lover, gjør at regjeringen ikke kan kontrollere i hvilken grad vedtak de gjør faktisk blir gjennomført (Vindheim 2014).

4.1.3 Styresmaktene har voldsmonopol innenfor etablerte grenser

Det er grunn til å sette spørsmålsteget ved i hvilken grad regjeringen har kontroll over militæret i Irakisk Kurdistan. Offisielt skulle peshmergastyrkene ha vært samlet under innenriksdepartementets kontroll i løpet av 2014, men prosessen stoppet opp på grunn av uenighet mellom KDP og PUK. Et eksempel som illustrerer mangel på kontroll fra regjeringens side var forsøket på å slå tilbake offensiven fra den Islamske Staten da rykket inn i kurdiskkontrollerte områder juli 2014 (Rojan 2014). Kurdiske styrker gikk på alvorlige nederlag på tross av tallmessig overlegenhet. En av årsakene til nederlaget synes å være at styrkene er underlagt forskjellige kommandostrukturer avhengig av parti. De har fått trening uavhengig av hverandre og det er rivalisering mellom troppene. Dette gir seg blant annet utslag i at troppene utplasseres for å sikre partiets strategiske interesser. For eksempel ble peshmergaer fra både PUK og KDP sendt for å sikre området rundt oljerike Kirkuk siden begge partiene fryktet at det andre skulle bli sittende med kontrollen over dette strategisk viktige området. Denne todelingen av Irakisk Kurdistans styrker har hatt direkte konsekvenser i kampen mot IS og ses på som en medvirkende årsak til at fronten ved Sinjar brøt sammen og den mye omtalte katastrofen hvor titusener av flyktninger måtte rømme opp i Sinjar-fjellene (Rojan 2014).

Todelingen av de militære styrkene, og at de er underlagt forskjellige kommandostrukturer gjør at vi kan konkludere med at myndighetene i Irakisk Kurdistan ikke har noe voldsmonopol innenfor sitt territorium. Tallmessig er styrkene underlagt den KDP ledede regjeringen sterkere enn PUK og det er godt mulig regjeringen ville vært i stand til å vinne en åpen militær konflikt med PUK (Chapman 2014), men som man så i borgerkrigen er PUK i stand til å alliere seg med andre land for å vinne interne konflikter. En åpen væpnet konflikt med PUK vil derfor kunne sette hele Irakisk Kurdistan i fare (Al monitor 2014) (Vindheim 2014).

4.1.4 Intern legitimitet

Irakisk Kurdistan blir av mange vennligsinnede kommentatorer holdt frem som et demokratisk fyrårn i en region hvor demokrati er mangelvare. Det er en sannhet med modifikasjoner (Quadir 2007). De kurdiske myndighetene er preget av det Francis Fukuyama kaller paternalisme, hvor politisk innflytelse gis til venner og allierte i bytte mot lojalitet og tjenester (Fukuyama 2014). Et talende eksempel er å se på hvor mange av de i ledende posisjoner som heter Barzani til etternavn (president, statsminister, leder for sikkerhetsstyrkene, utenriksminister mfl). Tendensen er den samme i PUK kontrollerte områder. Partienes innflytelse strekker seg også inn i domstoler og økonomien. Det juridiske systemet er kaotisk og lite rettferdig (Hiltermann 2010). Partimedlemmer kan få særbehandling av rettssystemet, hvis de i det hele tatt blir stilt for retten. Når det gjelder økonomien sitter slektninger og partimedlemmer på eierinteresser i Korrupsjonen i KDP og PUK var grunnen til fremveksten for Gorran som nå deler regjeringsmakt med KDP.

På tross av korrupsjon og menneskerettighetsbrudd (Qadir 2007) er det høy oppslutning ved valg i Kurdistan, mellom 75 og 80% og oppslutningen om at Irakisk Kurdistan skal styre seg selv uavhengig av Irak er overveldende (Hiltermann 2010). En uoffisiell folkeavstemning gjennomført i 2006, med støtte fra KDP og PUK, viste at over 95% av de som deltok i avstemningen ønsket full uavhengighet fra Irak. Dette er ikke direkte overførbart til oppslutning om kurdiske myndigheter, men det viser at et stort flertall foretrekker kurdisk styre fremfor irakisk (Vindheim 2014).

4.2.6 Funn - Intern suverenitet

Her redegjøres det for hva som er blitt funnet og konklusjon på hypotesen.

Tabell 1. Funn Intern suverenitet, Irakisk Kurdistan

	De jure	De facto	Kommentar
En regjering, øverste organ.	Ja	Nei	Maktdeling mellom KDP og PUK
Mulighet til å lage og håndheve lover innenfor eget territorium	Ja	Nei	Kan lage, men i begrenset grad håndheve.
Voldsmonopol	Nei	Nei	Det er et klart kurdisk voldmonopol, men ikke underlagt Kurdistans regjering.
Intern legitimitet	Ja	Ja	Sliter med korrupsjon og nepotisme.

Oppgaven finner at Kurdistans interne suverenitet er delt mellom en juridisk og en faktisk virkelighet. Ved første øyekast har Kurdistan en regjering som er den øverste autoriteten, lager lovene i samråd med parlamentet og som har voldsmonopol innenfor territoriet. Går man nærmere inn i det finner man en dyp historisk splittelse hvor Kurdistan lenge har vært og til en viss grad fortsatt er delt i to deler.

Funnene på intern suverenitet var overraskende. Mesteparten av tidligere forskning jeg har sett på har alle sagt meget tydelig at Irakisk Kurdistan er en samlet enhet og en de facto stat, den interne splittelsen har vært nevnt som en historisk faktor, ikke som en høyst levende del av hverdagen i Kurdistan (Gruber 2013, Stansfield 2012, Kelly 2010). Unntaket er Vindheim som påpeker det flere ganger i sitt arbeid (Vindheim 2014).

På bakgrunn av den dype splittelsen mellom KDP og PUK har jeg derfor vurdert det dit hen at Irakisk Kurdistan ikke kan sies å ha en de facto regjering som fungerer som en øverste autoritet. Det er en regjering der, men den har begrenset autoritet over store deler av området.

På samme vis mener jeg å ha grunnlag for å si at evnen til å lage lover, og voldsmonopolet eksisterer i teori, men ikke i praksis ettersom PUK i store deler av landet fungerer som en effektiv vetomakt.

Disse vurderingene kan være kontroversielle, da de går på tvers av etablerte oppfatninger om Irakisk Kurdistan. Som redegjort for i teoridelen om intern suverenitet er det ofte slik at en stat har utfordringer med sin interne suverenitet (organisert kriminalitet for eksempel.) uten at det automatisk betyr at staten er en «failed state,» tilstanden en stat befinner seg i når den interne suvereniteten bryter sammen. Mine konklusjoner vil antagelig møte motbør hos enkelte ettersom Kurdistan på veldig mange måter er veldig velfungerende, og utad hverken fremstår som et område med intern konflikt eller kaotisk, spesielt ikke sammenlignet med Irak. Når Kurdistan er såpass rolig som det er (forholdene tatt i betraktning) tror jeg det er verdt å huske at Kurdistan inntil nylig var et topartistyre, hvor KDP og PUK delte makten mellom seg. Denne balansen har først nylig blitt utfordret, og det blir spennende å se hva som blir følgene på lang sikt.

Når jeg konkluderer med nei på tre av punktene i undersøkelsen av intern suverenitet er det fordi splittelsen i Kurdistan har vist seg å være helt reell selv når eksistensgrunnlaget til Irakisk Kurdistan er i fare. At man i praksis hadde to separate militærkommandoer, med påfølgende katastrofale konsekvenser i kampen mot IS, er et bevis i mine øyne på at regjeringen ikke kan regnes som en øverste autoritet, at de ikke kan påberope seg noe voldsmonopol, og ei heller har evnen til å håndheve lover de vedtar, hvis PUK skulle motsette seg det. Praksisen med forskjellige lover innenfor territoriet, og at restene av en todelt administrasjon til stor grad fortsatt er å finne i Suleimania underbygger mitt poeng.

4.2.7 Konklusjon Hypotese 1 – Intern suverenitet

Oppgaven konkluderer med at hypotesen, -

«H1 Oppgaven vil finne at Irakisk Kurdistan oppfyller kriteriene for intern suverenitet. En regjering som er høyeste autoritet innenfor området, med evnen til å utforme og håndheve lover, voldsmonopol og legitimitet i befolkningen» må avvises. Makten i Irakisk Kurdistan er ikke i hendene på en øverste autoritet, men heller to dominerende blokker. Merk at dette ikke betyr at Kurdistan ikke fungerer relativt godt i det daglige. Som studien viser er det et område med en lang tradisjon for maktdeling i nyere tid.

4.2.0 Internasjonal juridisk suverenitet

Kriterier Internasjonal juridisk suverenitet

- Anerkjennelse fra andre stater.
- Representanter for aktøren har juridisk immunitet
- Behandles som en juridisk person i det internasjonale rettssystemet
- Kan ikke inngå avtaler med andre stater/konvensjoner med andre stater

4.2.1 Anerkjennelse fra andre stater

Irakisk Kurdistan har ikke erklært seg som en uavhengig stat og har dermed ikke bedt om anerkjennelse fra andre stater. De har dermed ikke de jure, altså juridisk anerkjennelse i det internasjonale rettssystemet. To regionale stormakter, Tyrkia og Israel, har på forskjellige tidspunkt sagt åpent at de vil støtte en eventuell løsrivelse, men om slike løfter er reelle, eller en del av et politisk spill er umulig å vite. (Batsheva 2014). Løfter om anerkjennelse er uansett et langt stykke unna de jure anerkjennelse av suverenitet.

Det er ikke uten videre lett å konkludere hvordan en de facto anerkjennelse vil skille seg fra en de jure anerkjennelse. Min tolkning er at de vi først kan snakke om en de facto anerkjennelse hvis en stat gir Kurdistan de samme privilegiene som de gir til suverene stater, på tross av at de ikke har gitt dem offisiell anerkjennelse.

I denne oppgaven vil det si diplomatisk immunitet, at området behandles som en juridisk person i rettssystemet, og at området har muligheten til å inngå forpliktende avtaler som en politisk enhet.

4.2.2 Representanter for området har juridisk immunitet

Kurdistan har ikke noen diplomatisk status siden de ikke er noe uavhengig stat. Deres representanter har dermed ikke diplomatisk immunitet.

Irakisk Kurdistan har egne representasjonskontorer i 14 land og disse representasjonskontorene fungerer på flere områder som konsulater for innbyggere i Irakisk Kurdistan. Kontorene har også ansvar for diplomatiske relasjoner med statene de opererer i,

men har ingen formell diplomatstatus. Retten til å ha slike representasjonskontorer er sikret KRG gjennom den irakiske grunnloven. (Iraks grunnlov §110)

Oppgaven har ikke funnet noen tilfeller hvor representanter for kurdiske myndigheter gis diplomatisk immunitet. Derimot har man funnet at representantene for de kurdiske selvstyremyndighetene behandles som diplomater i alle andre settinger enn de formelle, i betydningen at de er en del av det diplomatiske miljøet, inviteres til ambassademiddager og i enkelte land. Dette er imidlertid ikke det samme som faktisk diplomatstatus (Richards 2013)

4.2.3 Behandles som en juridisk person i det internasjonale rettssystemet

Oppgaven har ikke funnet tilfeller hvor Irakisk Kurdistan behandles som en juridisk person i det internasjonale rettssystemet.

4.2.4 Evnen til å inngå avtaler med andre stater

“Ironically, now President Barzani is received as the head of state in Turkey, while the Turkish foreign minister goes to Erbil and doesn’t tell the Iraqi government that he is going to Kurdistan.” Peter Galbright (Civruglu 2014).

I følge irakisk grunnlov er evnen til å inngå avtaler med andre stater underlagt irakiske sentralmyndigheter. Det innebærer kontrollere formulere handelspolitikk med andre land og å undertegne og ratifisere internasjonale avtaler og konvensjoner. (Irakisk Grunnlov §110)” Juridisk har irakisk Kurdistan ikke muligheten til å selvstendig inngå avtaler med andre stater. Irakisk Kurdistan har likevek siden 2003 etablert det som kalles et bredt nettverk av økonomiske og politisk relasjon, mot viljen til sentralmyndighetene i Irak (Abbaszadah 2015).

Den mest omstridte og kjente avtalen er Erbil-Ankara avtalen om byggingen av en oljeledning fra Irakisk Kurdistan og inn i Tyrkia. Denne rørledningen gjør kurdisk oljeeksport uavhengig fra irakisk kontroll og ble inngått mot store protester fra irakiske myndigheter.

Kurdistan har også inngått avtaler om våpenstøtte og våpeneksport direkte med tyske myndigheter.

Kurdiske myndigheter gjennomfører stadig oftere møter på ministernivå hvor investeringer fra selskaper tilhørende ulike land diskuteres (Krg.org)

Irakisk Kurdistan fikk også inngått en avtale om å sende militære styrker via Tyrkia for å bistå de syriske kurdernes kamp mot den islamske staten i den mye omtalte byen Kobane. Denne avtalen er antagelig unik i internasjonal-politikk forstand, ettersom det ble lagt press fra en rekke stater på Tyrkia for å få gjennom avtalen. Det er første gang det har vært internasjonalt press for å få en ikke-statlig aktør til å intervensere militært i en suveren stat (Abbaszadah 2015). Avtalen viser at Kurdistan, på tross av å ikke være en suveren stat, innehar en helt annen posisjon enn en ordinær føderalstat, i det internasjonale samfunnets øyne.

Formelt oppfyller altså ikke Kurdistan kriteriene for anerkjennelse fra andre land, men de facto behandles de som en suveren aktør av en rekke stater og selskaper og er i stand til å *"inngå avtaler/konvensjoner med andre stater og aktører (Krasner s.14 1999)"* uten å måtte spørre Bagdad om tillatelse. Per i dag er det 32 land som har ambassader eller konsulater i Erbil (Krg.org).

Da Kurdistans president Massoud Barzani gjestet verdens økonomiske forum i Davos i januar 2013 hadde han, i kraft av å være president i KRG, private møter med statsledere fra Nederland, Jordan, Libanon, Tyrkia, Syrias Nasjonalkongress, og en tidligere leder av den Afrikanske Union, samt topplederne i oljeselskapene Chevron og Exxon Mobil. I etterkant av møtene har Chevron og Exxon inngått store kontrakter med KRG om utvinning av olje og gass i de kurdiske områdene (Stansfield 2013). Hva som ble resultatet av samtalene med statslederne er vanskelig å vite, men det er tydelig at mange stater ser KRG som en selvstendig forhandlingspartner helt uavhengig av Irak.

Det er verdt å merke seg at temaene som diskuteres mellom statene og myndighetene andre stater ofte er om temaer som offisielt er underlagt irakisk myndighetskontroll. For eksempel gjennomførte Massoud Barzani og den tyske forsvarsministeren nylig en felles pressekonferanse hvor Tyskland forpliktet seg til å fortsette det militære samarbeidet med KRG og Barzani skrøt av "viktigheten av den tyske ministerens besøk som understreker de sterke bilaterale relasjonene mellom Tyskland og KRG" (Hussein 2015).

Oppgaven har ikke funnet at Irakisk Kurdistan har undertegnet eller blitt invitert til å undertegne internasjonale konvensjoner.

4.2.5 Funn - Internasjonal juridisk suverenitet

Tabell 2 – Internasjonal juridisk suverenitet

	De jure	De facto	Kommentar
Anerkjennelse fra andre stater	Nei	Nei	Har ikke erklært seg som selvstendig stat.
Representanter for området har juridisk immunitet	Nei	Nei	Har representasjonskontorer i 14 land med noe uklar status.
Behandles som en juridisk person i det internasjonale rettssystemet.	Nei	Nei	Se Pegg 1998.
Evnen til å inngå avtaler / konvensjoner med andre stater	Nei	Ja	Har en begrenset rett til utenrikspolitikk gjennom grunnloven

Kort oppsummert er det lite grunnlag for å si at Kurdistan nyter godt av privilegiene som tilfaller stater når det kommer til internasjonal juridisk suverenitet, med et viktig unntak. Kurdistan kan og inngår avtaler med andre stater som om de var likeverdige. Oppgaven finner imidlertid ikke at Kurdistan har inngått eller blitt invitert til å underskrive noen internasjonale konvensjoner, noe som ville vært et tydelig tegn på internasjonal anerkjennelse.

4.2.6 Konklusjon på hypotesen – Internasjonal juridisk suverenitet

H1: Oppgaven vil finne at Irakisk Kurdistan som føderalstat under Irak, er anerkjent av andre suverene stater, ikke har suverene privilegier i det internasjonale samfunn eller kan inngå forpliktende avtaler eller konvensjoner med stater.

Basert på empirisk gjennomgang kan hypotesen langt på vei bekreftes, unntaket er at Kurdistan er i stand til å inngå avtaler med enkelte stater på likefot.

4.3.0 Westfalisk suverenitet

Kriterier for Westfalisk suverenitet:

- Ingen autoritetsstrukturer som ikke sammenfaller med territorielt område.
- Ingen eksterne aktører som jobber for å endre holdninger inni det autonome område og dermed påvirker hvilke avgjørelser som blir tatt i det landet eller endrer oppfatning av legitimt handlingsrom.
- Evnen til å uavhengig utforme egen utenrikspolitikk.

4.3.1 Eksterne autoritetsstrukturer

Den åpenbare eksterne autoritetsstrukturen i Irakisk Kurdistan er Irak. Som prinsipiell føderalstat under Irak gir den irakiske grunnloven stor grad av intern autonomi til Irakisk Kurdistan, men forbeholder rettigheter på ni områder under sentralmyndighetenes kontroll under paragraf 110.

1: Utenrikspolitikk og diplomatiske relasjoner. Det innebærer å undertegne og ratifisere internasjonale avtaler og konvensjoner. Forhandle og ratifisere gjeldspolitikk og lage og kontrollere formulere handelspolitikk med andre land.

2: Bestemme og utføre nasjonal sikkerhetspolitikk, inkludert å kontrollere sikkerheten til Iraks grenser og nasjonale styrker.

3. Ha kontroll over trykking av penger, den nasjonale myntenheten, regulere handelspolitikk og sette tollsatser for Irak, inkludert de føderale delene.

4. Regulere måleenheter.

5. Regulere statsborgerskap og retten til å søke politisk asyl.

6. Regulere politikken for medias sendeflater og postgang.

7. Sette opp det generelle investeringsbudsjettet.

8. Planlegge politikken for å regulere tilførsel fra vann fra kilder utenfor Irak.

9. Føre generell befolkningsstatistikk og folketelling.

(Iraks grunnlov § 110)

Områdene som er underlagt sentralmyndighetenes kontroll gir et inntrykk av en tilsynelatende temmelig ordinær føderal organisering. Føderalenheten har stort indre selvstyre, men all kontroll over grenser og utenriksrelasjoner er regulert av sentralmyndighetene. (Danilovich 2014). Det er også åpenbart at noen av mye viktigere enn andre når det kommer til suverenitet. Det er for eksempel klart at kontroll over utenrikspolitikk eller militæret er viktigere enn hvem som holder orden på de befolkningsstatistikken eller lager regelverket for den nasjonale postgangen, dette vil speiles i hvor mye oppmerksomhet jeg vier de forskjellige punktene. Det interessante for oppgaven når man skal avgjøre i hvilken grad Irak utgjør en ekstern autoritetsstruktur er å avgjøre hvor reelle disse bestemmelsene i grunnloven er. Igjen blir det et spørsmål om de jure og de facto. Det er ingen tvil om at disse bestemmelsene finnes, og de er ratifisert av flertallet av innbyggerne i Irakisk Kurdistan i 2006, men som jeg skal redegjøre for under er det mange tegn på at myndighetene i KRG selektivt velger hvilke, og i andre tilfeller ignorerer hvilke områder som ifølge lovverket skal underordnes Irakiske myndigheter.

1: Utenrikspolitikk og diplomatiske relasjoner. Det innebærer å undertegne og ratifisere internasjonale avtaler og konvensjoner. Forhandle og ratifisere gjeldspolitikk og lage og kontrollere formulere handelspolitikk med andre land.

I den irakiske grunnloven er retten til å føre utenrikspolitikk en av rettighetene som skal være eksklusive for den irakiske sentralregjeringen (§ 110). Dette er en rett som i praksis kun eksisterer på papiret og som myndighetene i Irakisk Kurdistan i liten grad forholder seg til. Irakisk Kurdistan har per 2014 et eget utenriksdepartement, de har 13 representasjonskontorer i forskjellige land som langt på vei fungerer som konsulater for innbyggere i Irakisk Kurdistan (KRG.org).

Kurdistan har inngått en rekke avtaler med andre stater og internasjonale selskaper, uavhengig av og på tvers av interessene til myndighetene i Irak. Mest omfattende er Erbil-Ankara avtalen om byggingen av olje og gassledning fra Kurdistan inn i Tyrkia. Oljeledningen ble åpnet mai 2014. Denne avtalen gjør Kurdistan økonomisk uavhengig fra Irak og regnes som en viktig forutsetning for en fremtidig løsrivelse fra Irak (Wilenburg 2012).

Avtalen har blitt møtt med protester og forsøk på sanksjoner fra myndighetene i Bagdad (Al Jazeera).

Irakisk Kurdistans utenrikspolitikk er ikke begrenset til økonomi, men er også militær. I forbindelse med offensiven mot den Islamske Staten i Kobane i syrisk Kurdistan har Irakisk Kurdistan bidratt med militære styrker. Dette er gjort uten å be Irakiske myndigheter om tillatelse. Irakisk Kurdistan er forøvrig en aktiv maktfaktor i interne forhold i Syrisk Kurdistan hvor KDPs syriske søsterparti er en del av en intern maktkamp i området, heller ikke dette i tråd med ønskene fra Bagdad.

Irakisk Kurdistan har også en aktiv utenrikspolitikk ovenfor USA, og har ifølge det som kan kalles et “ institusjonelt samarbeid” i betydningen at USA offisielt anerkjenner Iraks overherredømme, men de facto har stat til «stat» relasjoner med Kurdistan økte betydning i regionen gjør at det ikke lenger er et like holdbart alternativ å ignorere dem Kurdistan (Charountaki 2010 kap.7) (Knights 2014).

2: Bestemme og utføre nasjonal sikkerhetspolitikk, inkludert å kontrollere sikkerheten til Iraks grenser og nasjonale styrker.

Dette er et punkt som blir fullstendig ignorert av kurdiske myndigheter og er en bestemmelse som kun finnes på papiret. Kurdistan kontrollerer sine egne militære styrker og organiserer sine egne sikkerhetsstyrker.

Det er riktignok utfordringer knyttet til tette koblinger mellom parti og militære styrker, men det er liten tvil om at peshmergastyrkene er lojale mot de regionale, og ikke de nasjonale myndighetene. Irakiske myndigheter har ikke anledning til å sende styrker underlagt sentral kontroll til Kurdistan uten godkjenning fra myndighetene i Kurdistan. At mangelen på kontroll fra irakiske myndigheter er reell ble bekreftet da irakiske myndigheter krevde at de regionale myndighetene ga kontroll over Kirkuk (med tilhørende oljefelt) tilbake til sentrale

myndigheter etter at irakiske styrker tapte området til IS. I det tilfellet nektet de kurdiske myndighetene å etterkomme kravet og styrker fra Kurdistan og Irak sto mot hverandre før irakiske styrker trakk seg tilbake heller enn å risikere væpnet konflikt. Resultatet ble at Kirkuk har blitt innlemmet i de 7% av irakisk territorium som er regnet som omstridt territorium og under kurdisk militær kontroll (Naylor 2014).

Det dukker stadig opp nye eksempler på hvor lite reel kontrollen til Irakiske myndigheter er over kurdiske militære styrker. Seneste 27. januar 2015 rapporterte Newsweek at militær kurdisk fremgang rundt Mosul, Iraks nest største by, møtes med misnøye hos Irakiske myndigheter. Ifølge dem er det frykt for at kurderne ikke vil gi fra seg militær kontroll over byen, eller bruke den som forhandlingsbrikke for ytterligere innrømmelser fra Irakiske myndigheter som skaper misnøyen. Situasjonen blir forverret av at analytikere mener at Irakiske myndigheter ikke har den militære styrken til å ta Mosul fra peshmergastyrkene militært (Al-Salhy 2015).

3. Ha kontroll over trykking av penger, den nasjonale myntenheten, regulere handelspolitikk og sette tollsatser for Irak, inkludert de føderale delene.

Når det gjelder den nasjonale myntenheten og trykking av penger har jeg ikke funnet noen konflikter mellom sentralmyndighetene og kurdiske myndigheter. Handelspolitikken er imidlertid nok et område hvor kurdiske myndigheter ser ut til å ignorere grunnloven når den ikke passer med deres interesser. Som redegjort for under punktet om utenrikspolitikk (ibid.) har Kurdistan aktivt jobbet for å føre en handelspolitikk som går på tvers av ønskene til irakiske myndigheter. Dette inkluderer bygging av oljeledning til Tyrkia og å invitere internasjonale selskap inn for å utvinne olje og gass-ressurser på kurdisk territorium.

4. Regulere måleenheter.

Oppgaven har ikke funnet noen konflikt mellom kurdiske og irakiske myndigheter i reguleringen av måleenheter.

5. Regulere statsborgerskap og retten til å søke politisk asyl.

Det er vanskelig å finne data om statsborgerskap og politisk asyl i Kurdistan, men det jeg har funnet tyder på at Kurdistan også i dette tilfellet handler unilateralt. I 2010 nektet Kurdistan britiske myndigheter å lande fly med irakiske flyktninger i Irakisk Kurdistan hvis ikke

flyktingene selv ønsket å returnere. Gitt at Irak hadde godtatt returen ble flyktingene i stedet deportert til Bagdad. Dette er et signal om at Kurdistan forbeholder seg retten til å lage sin egen asylpolitikk uavhengig av Irakiske myndigheter (Bowcott 2010).

Nylig diskuterte Børge Brende returen av den kurdiske islamisten Mulla Krekar, med myndighetene i Kurdistan på tross av at dette er et ansvarsområde som i følge grunnloven er helt underlagt irakiske myndigheter.

6. Regulere politikken for medias sendeflater og postgang.

Igjen er det vanskelig å finne klar informasjon om reguleringen av media i Irak, men det er grunn til å tro at media i Kurdistan er under kurdisk kontroll. Al monitor rapporterer at over 800 mediebedrifter opererer i Irakisk Kurdistan, mange under kontroll av de dominerende politiske partiene (Chomani 2014).

7. Sette opp det generelle investeringsbudsjettet.

Oppgaven har ikke vært i stand til å finne informasjon om dette.

8. Planlegge politikken for å regulere tilførsel fra vann fra kilder utenfor Irak.

Ingen konflikt

9. Føre generell befolkningsstatistikk og folketelling.

Ingen konflikt

USAs tidligere ambassadør til Irak, Zalmayd Khalizad skriver om forholdet mellom Kurdistan og regjeringen

"The Kurds already have an independent nation in virtually every way, at least every way noticeable to the average Kurd or Iraqi.

They have their own schools and power, their own foreign policy and security services, their own language and culture, their own oil export channels and airports."

Etter å ha gått igjennom punktene hvor Irak formelt besitter kontroll over Irakisk Kurdistan er det klare signaler på at Kurdistan forholder seg til lovverket når det er i deres egen interesse, og bryter det når det ikke er det. Dette har de friheten til å gjøre fordi de kontrollerer sine egne militære styrker og har relasjoner med andre stater og internasjonale selskaper som gjør at de langt på vei kan fungere uavhengig av Irakiske myndigheter. På en rekke områder, som postgang, myntenhet og statistikk er Kurdistan underlagt irakisk regelverk, men inntrykket er at dette ikke handler om underkastelse, men at dette ikke er områder hvor det er konflikt mellom kurdiske og irakiske interesser.

På tross av disse funnene kan man ikke uten videre avfeie at Irak fortsatt har maktmidler ovenfor Kurdistan. Som reaksjon på at Kurdistan unilateralt bygget en olje og -gasseksport til Tyrkia, stanset for eksempel Irak all utbetaling til offentlig ansatte i Irakisk Kurdistan, og stengte kurdisk luftrom for godstransport. Kurderne lot seg ikke presse og situasjonen var fastlåst i månedsvis, først etter amerikansk megling har partene nå kommet til forsiktig enighet (Mamoun 2014). Iraks evne til å ramme Kurdistan økonomisk, ved å være en integrert del av Kurdistans økonomi gjennom offentlig ansettelser, og ikke minst at Irak sender deler av landets samlede oljeinntekter (17%) til Kurdistan, gir Irak et ris bak speilet og en mulighet til å håndheve sin autoritet (Ahmed 2014)

På den andre siden virker det som om kurderne kun aksepterer sentralmyndighetenes autoritet når det er i deres interesse, eller de ikke føler de har mer å vinne på å utfordre den. Irak utgjør altså en ekstern autoritetsstruktur, men autoriteten deres er avhengig av at kurderne er enig i avgjørelsene de tar, og de har liten mulighet til å håndheve sin autoritet. Det mest tydelige eksempelet er at de ikke klarte å ta tilbake kontrollen over et av verdens mest oljerike områder, Kirkuk-regionen, selv ved å sende militære styrker.

Ut over Irak har oppgaven ikke funnet at Irakisk Kurdistan er omfattet av noen eksterne autoritetsstrukturer som overskrider deres territorium.

4.3.2 Eksterne aktører som begrenser det politiske handlingsrommet

Oppgaven finner hovedsakelig to eksterne aktører som aktivt begrenser Kurdistan politiske handlingsrom.

USA

USA og Irakisk Kurdistan har lange tradisjoner som allierte. På grunn av USAs rolle i å beskytte kurderne fra Saddam gjennom opprettelsen av en flyforbudssone og senere i å styrte Saddam har USA en høy stjerne i Kurdistan. USA spiller også en aktiv rolle når det kommer til å påvirke det politiske handlingsrommet til Irakisk Kurdistan.

USA har enn så lenge forpliktet seg til å bevare Iraks territoriale integritet og har jobbet aktivt opp mot kurdiske myndigheter for å hindre kurdisk løsrivelse. President Barzani hadde i utgangspunktet varslet en folkeavstemning om løsrivelse fra Irak i løpet av 2015, noe det er tatt høyde for i grunnlovens paragraf 140. Denne folkeavstemningen er nå utsatt på ubestemt tid. En viktig faktor synes å være at USA ser et samlet Irak som en forutsetning for å bekjempe IS. Barzani har mottatt klare signaler på at uenigheter med Irak skal løses innenfor grensene av staten. USA har tatt en aktiv rolle i å forhandle frem en løsning på uenighetene mellom myndighetene i Erbil og Bagdad (Pamuk 2014). USA har også spilt en aktiv rolle i å sørge for at Kurdistan ennå ikke har vedtatt en egen grunnlov som i praksis erklærer at de stiller seg over irakisk lov, de jure så vel som de facto. (Kelly 2010) (Charountaki 2010 Kap. 2)

USAs press på Kurdistan kvalifiserer til å regnes som en begrensning av handlingsrommet da Kurdistan på mange områder er avhengig av USAs støtte. Offensiven fra IS har gjort Irakisk Kurdistan avhengige av militær støtte til å bygge opp styrkene sine. Irakisk Kurdistan er kanskje ikke avhengig av USAs støtte for å kunne løsrive seg, men det er klart at en løsrivelse som USA aktivt motsetter seg, nærmest vil garantere at anerkjennelse vil utebli fra store deler av verdenssamfunnet, samt at Irakisk Kurdistan vil miste sin viktigste allierte. Man kan si at USA både har vært den viktigste faktoren for Kurdisk selvstendighet og det største hinderet for kurdisk løsrivelse

Tyrkia

Irakisk Kurdistan kontrollerer store olje og gass-ressurser, men har inntil 2013 ikke vært i stand til å eksportere disse uten å gå via Irak, noe som har gjort dem avhengige av å samarbeide med irakiske myndigheter. For å sikre sin økonomiske og politiske uavhengighet har det vært en prioritert oppgave for kurdiske myndigheter å sikre en måte å få solgt oljen sin uavhengig av Irak. Løsningen på dette har vært et stadig nærmere samarbeid med Tyrkia.

Tyrkia har de siste årene blitt en nær alliert av Kurdistan. Det er landet med størst investeringer i Kurdistan og Tyrkias president Erdogan har åpent gått ut og sagt at Tyrkia vil anerkjenne Kurdistan som stat hvis de skulle løsrive seg fra Irak. I 2013 ferdigstilte Kurdiske myndigheter en rørledning som lar dem eksportere olje uten å krysse inn på Irakisk territorium. I 2014 undertegnet de en avtale med Tyrkia som gir dem rett til å shippe ut olje via Tyrkia de neste 50 årene. Kurdistan forventer å eksportere 500.000 tusen fat om dagen i løpet av 2015, noe som gir et godt grunnlag for en selvstendig økonomi (Natali 2014).

Det betyr imidlertid at livslinjen til Irakisk Kurdistan økonomi er avhengig av Tyrkisk velvilje, noe kurderne historisk ikke har kunnet regne med. Det er kun få år siden Tyrkia var klare til å bruke militær makt for å slå ned tilløp til kurdisk uavhengighet, av frykt for at dette ville destabilisere situasjonen blant den store kurdiske minoriteten i Tyrkia (Vindheim 2014). Foreløpig skinner solen på alliansen, Tyrkia legger ingen tydelige føringer på kurdisk politikk, men Irakisk Kurdistan økonomiske avhengighet av Tyrkia vil i overskuelig fremtid være så stor at enkelte har hevdet at hvis Kurdistan løsrev seg fra Irak i dag ville de i praksis være et Tyrkisk lydrike (Natali 2014). Det å bevare et godt forhold til Tyrkia legger dermed i høy grad føringer for handlingsrommet til Irakisk Kurdistan (Abramovich 2009).

4.3.3 Funn: Westfalisk suverenitet

Tabell 3 – Westfalisk suverenitet

	De Jure	De facto	Kommentar
Eksterne autoritetsstrukturer	Ja.	Nei.	Irak har formell autoritet, men ute av stand til å håndheve.
Eksterne aktører som begrenser handlingsrom	Nei	Ja	USA og Tyrkia
Selvstendig utenrikspolitikk	Nei	Ja	-

Oppgaven finner at Irakisk Kurdistan er underlagt en ekstern autoritetsstruktur, Irak, men konkluderer med at denne er begrenset til formell juridisk og ikke reell kontroll. Bakgrunnen for denne konklusjonen er at Irakisk myndigheter gjentatte ganger har mislykkes med å håndheve sin kontroll. Den avgjørende faktoren er at Irakisk Kurdistan er militært selvstendige fra Irak, og at i siste instans gjør at de kan motsette seg Irakisk autoritet. At Kurdistan velger å forholde seg til flere av de lovfestede punktene er mindre viktig enn at de velger å bryte dem når det er i deres interesse.

Det er også tydelig at det er eksterne aktører som påvirker handlingsrommet, om enn ikke offisielt, de fremste blant disse er USA og Tyrkia. Selv om disse legger begrensninger på Kurdistans politiske handlingsrom bekrefter de også at Kurdistan har suverenitet gjennom at de er noen av Kurdistans viktigste utenrikspolitiske samarbeidspartnere. Topp-politiske samarbeid med Tyrkia om milliardinteresser og «institusjonalisert» forhold med USA bekrefter at Kurdistan er i stand til å føre en selvstendig utenrikspolitikk.

Det er dermed tydelig at Irakisk Kurdistan ikke kan sies å være fullt ut suveren under kriteriene for Westfalisk suverenitet, dette er ikke overraskende, og helt i tråd med hypotesen. Det er imidlertid ikke slik at det at det finnes eksterne autoritetsstrukturer og eksterne aktører som begrenser det politiske handlingsrommet betyr at Kurdistan har liten eller ingen egen suverenitet. Sannheten er at de aller fleste land, muligens med unntak av USA, ikke har en fullstendig Westfalisk suverenitet.

Ser vi for eksempel på Norge så er Norge i aller høyeste grad omfattet av en ekstern, overnasjonal, autoritetsstruktur, EU, som er et omfattende angrep på vår Westfaliske suverenitet. Merk at jeg ikke tar stilling til om det er en positiv eller negativ ting, bare at jeg konstaterer at EU utgjør en avgivelse av suverenitet innenfor Westfalisk suverenitetsforståelse. På samme vis vil man finne at de aller fleste land får sitt handlingsrom påvirket av eksterne aktører, gjennom stat til stat relasjoner, interessegrupper, økonomiske selskaper o.l. Dette fenomenet vil bare ha økt i tråd med at verdensøkonomien blir stadig mer integrert.

Det at mange stater har lignende begrensninger på Westfalisk suverenitet er selvfølgelig ikke noe bevis på at Kurdistan er suverent. Det ville blitt et slags absurd negativ bevis, poenget er kun at Westfalisk suverenitet ikke uten videre kan oppsummeres i et enten eller spørsmål. Sammenligner vi Kurdistan med andre føderalstater må den Westfaliske suvereniteten sies å være overraskende stor. Føderalstater har vanligvis selvstyre innenfor gitte avgrensede områder, men er underlagt sentral kontroll på områder av nasjonal interesse. I prinsippet gjelder dette også for Kurdistan, men som studien viser er dette ikke reelt. Kurdistan nekter å rette seg etter sentrale myndigheter når det ikke er i deres interesse, og har vist seg villig til å forsvare sine interesser militært, også mot «egen» regjering. Nærmest uhørt for en føderalstat er at de også fører sin egen utenrikspolitikk. I sum gjør dette at de innenfor den Westfaliske forståelsen er langt mer suverene enn man skulle forventet ut ifra deres status som føderalstat.

4.3.4 Hypotese tre- Konklusjon

H2: Oppgaven vil finne at Irakisk Kurdistan er underlagt eksterne autoritetsstrukturer og på viktige områder ikke kan ta selvstendig politisk avgjørelser internt eller eksternt.

Oppgaven finner at Hypotese tre må avvises. Irakisk Kurdistan er juridisk underlagt en ekstern autoritetsstruktur, Irak, men denne har vist seg å ikke kunne hindre Irakisk Kurdistan i å ta selvstendige politiske avgjørelser verken internt eller eksternt. Irakisk Kurdistan fører en selvstendig utenrikspolitikk og samarbeider med en rekke suverene stater.

4.4.0 Svar på problemstilling – Drøfting

Problemstillingen i oppgaven er - "*Testet mot suverenitetskriterier for suverene stater, er Irakisk Kurdistan suverent?*" Oppgaven har presentert kriterier for suverenitet og tre hypoteser som undersøker den interne, Westfaliske og internasjonalt juridiske suvereniteten til Kurdistan. Hva har vi så kommet frem til?

4.4.1 Funn - Oppsummering

Funnene er, etter min mening, interessante. Irakisk Kurdistan har i liten grad intern suverenitet. Det er som forventet, føderalstater er ikke det, gitt at de er underlagt sentralmyndigheters kontroll på en rekke områder. Det interessante med Kurdistan er at den manglende interne suvereniteten ikke er et resultat av at de er under Irak, men som følge av en intern maktdeling som går langt tilbake i tid og har vært en del av det politiske bildet siden opprettelsen av demokrati i Irakisk Kurdistan i 1991. Maktdelingen hindrer ikke Kurdistan fra å arbeide effektivt for egne interesser, og samfunnet er, på tross av å mangle en suveren indre autoritet velfungerende etter standarder som økonomisk vekst, vold og kriminalitet.

I internasjonal juridisk forstand anses Irakisk Kurdistan ikke som suveren og gis ingen suverene privilegier, med et viktig unntak. Av en eller annen grunn er denne ikke statlige-aktøren i stand til å inngå forpliktende avtaler med suverene stater, uavhengig av Irak, på tross av at dette egentlig er suverene staters domene

Når det kommer til Westfalisk suverenitet, om en stat, eller i dette tilfellet et områder, er i stand til å uavhengig utforme sin egen interne og eksterne politikk, er det mest interessante funnet i hvor liten grad Irakisk Kurdistan er bundet av å være under Irak. Funnene viser temmelig entydig at Irakisk Kurdistan tar selvstendige avgjørelser i affærer som angår dem, uavhengig av hva Irak mener om saken, noe som betyr at de har de facto om ikke de jure Westfalisk suverenitet.

Det viktigste funnet i oppgaven er etter min mening det faktum at Irakisk Kurdistan så tydelig er i stand til å utforme og ha en aktiv utenrikspolitikk. Hos enkelte teoretikere er det å kunne ha en selvstendig utenrikspolitikk selve symbolet på suverenitet (Fermann 2013, kap 2). I

denne oppgaven har vi ikke ilagt utenrikspolitikk en så stor betydning. Like fullt er det klart at det at en ikke-stat som Irakisk Kurdistan har en utenrikspolitikk er viktig. Når de til og med sender militære styrker, med internasjonal støtte, til andre land som en del av den utenrikspolitikken, er det en enorm utfordring mot teorier som tror stater er de eneste suverene aktørene på den internasjonale arena. (Charuntaki 2010 kap 7).

4.5.0 To spørsmål som må besvares

For å sette funnene i kontekst sammenligner jeg her funnene fra Irakisk Kurdistan med suverenitet i Norge. Informasjonen om Norge er tolket ut fra den norske maktutredningen og en oppgave jeg tidligere har skrevet om suverenitet i Norge (Skårderud 2012).

Deretter prøver jeg å finne teoretiske forklaringer på hvordan den delvise suvereniteten i Irakisk Kurdistan.

4.5.1 Hvor suverent er Irakisk Kurdistan? – Komparativ tilnærming

En utfordring med å svare på et slikt spørsmål er at suverenitet ikke måles på en skala. Selv om det innenfor enkelte tradisjoner finnes en ide om suverenitet som et enten eller spørsmål, (Fowler og Bunck 1995 s.70-75) så strider dette mot funnene i oppgaven. Kurdistan har elementer av suverenitet, både når det kommer til intern, juridisk og Westfalisk suverenitet, for å forsøke å sette suvereniteten i perspektiv vil jeg i denne sammenligne Kurdistan med den suverene staten Norge.

Norge er valgt ut fordi det i innbyggertall, om ikke geografisk, i samme størrelsesorden som Kurdistan, og fordi Norge er ukontroversielt anerkjent som en fungerende suveren stat. Min påstand er også at Norge er en temmelig «typisk» suveren stat (økonomien satt til side) og at mange andre stater vil ha de samme suverene egenskapene som Norge.

Det må understrekes at metoden jeg har brukt når jeg har sett på suverenitet i Norge er annerledes og at jeg av naturlige grunner ikke har fått gjennomført en like grundig analyse av suverenitet i Norge som Kurdistan, dataene er tolket ut av den norske maktutredningen anno 2012 (NOU 2012:2). Jeg mener sammenligningen vil kunne bidra til en forståelse av graden av suverenitet i Kurdistan i mangel av en satt skala for å måle suverenitet.

4.5.2 Norge og Irakisk Kurdistan - Intern suverenitet

Tabell 4 – Intern suverenitet, Norge

Norge	De jure	De facto
En regjering, øverste autoritet	Ja	Ja
Håndheve lover innenfor eget territorium	Ja	Ja
Voldsmonopol	Ja	Ja
Intern legitimitet	Ja	Ja

Tabell 5 – Intern suverenitet, Irakisk Kurdistan

Irakisk Kurdistan	De jure	De facto
En regjering, øverste autoritet	Ja	Nei
Håndheve lover innenfor eget territorium	Ja	Nei
Voldsmonopol	Nei	Nei
Intern legitimitet	Ja	Ja

Sammenlignet med Kurdistan ser vi at Norge har en mye høyere grad av intern suverenitet. Norge er ikke preget av den samme interne splittelsen, eller todelingen av makt som vi ser i Kurdistan. Norge har så vidt jeg kan finne, ingen trusler mot sin interne suverenitet (NOU 2012:2). Det er verdt å merke seg at hvis Irakisk Kurdistan klarer å skrinlegge de interne splittelsene seg imellom vil de i mye større grad ligne på Norge. Kurdistans problem når det kommer til Intern suverenitet er ikke Irak, men dem selv.

4.5.2 Norge og Irakisk Kurdistan – Internasjonal juridisk suverenitet

Tabell 6 – Internasjonal juridisk suverenitet, Norge

Norge	De jure	De facto
Anerkjennelse fra andre stater	Ja	Ja
Representanter for området har juridisk immunitet	Ja	Ja
Behandles som en juridisk person i det internasjonale rettssystemet.	Ja	Ja
Evnen til å inngå avtaler / konvensjoner med andre stater	Ja	Ja

Tabell 7 – Internasjonal juridisk suverenitet, Irakisk Kurdistan

Irakisk Kurdistan	De jure	De facto
Anerkjennelse fra andre stater	Nei	Nei
Representanter for området har juridisk immunitet	Nei	Nei
Behandles som en juridisk person i det internasjonale rettssystemet.	Nei	Nei
Evnen til å inngå avtaler / konvensjoner med andre stater	Nei	Ja

Det er omfattende forskjeller på Norge og Irakisk Kurdistan i spørsmålet om internasjonal juridisk suverenitet. Som universelt anerkjent suveren stat har Norge fulle rettigheter og privilegier innenfor internasjonal lov, og full deltagelse i internasjonale fora. Kurdistan er som vi ser utestengt fra dette på alle områder, med unntak av muligheten til å inngå avtaler med andre stater (NOU 2012:2).

4.5.3 Norge og Irakisk Kurdistan - Westfalisk suverenitet

Tabell 8 – Westfalisk suverenitet, Norge

Norge	De Jure	De facto
Eksterne autoritetsstrukturer	Ja.	Ja
Eksterne aktører som begrenser handlingsrom	Nei	Nei
Selvstendig utenrikspolitikk	Ja	Ja

Tabell 9 – Westfalisk suverenitet, Irakisk Kurdistan

Irakisk Kurdistan	De Jure	De facto
Eksterne autoritetsstrukturer	Ja.	Nei.
Eksterne aktører som begrenser handlingsrom	Nei	Ja
Selvstendig utenrikspolitikk	Nei	Ja

Både Norge og Irakisk Kurdistan er juridisk omfattet av eksterne autoritetsstrukturer som overskrider deres egne Westfaliske autoritet, selvbestemmelsesretten. I Kurdistans tilfelle har jeg vurdert det dit hen at Kurdistan ikke er de facto underlagt en ekstern autoritetsstruktur, gitt at de ignorerer den når den ikke er i deres interesse og har militær og politisk vilje og evne til å motsette seg når Irak prøver å håndheve sin juridiske autoritet. Når det gjelder Norge har jeg valgt å sette ja, både på de jure og de facto ekstern autoritetsstruktur. Bakgrunnen for det er at mens Kurdistan aktivt må godkjenne og ikke er pålagt å godkjenne alle lover som vedtas i Irak, så fungerer tas det aller meste av EØS-lovgivningen inn i Norges lover (NOU 2012:2). Norge har en formell rett til å reservere seg gjennom vetoretten i EØS, men denne har i løpet av 20 år ikke blitt brukt, og anses tilsynelatende ikke som en reell mulighet for det store flertallet av norske politikere. Mens Irak og Kurdistans relasjon er t negativt partnerskap, hvor Kurderne er kritiske og kun aksepterer det som passer dem, er Norge og EØS sin relasjon positiv. Kurderne er ikke redde for å gå i konflikt med Irak og Irak har få sanksjonsmuligheter ovenfor dem fordi de ønsker å frigjøre seg fra Irak. Norge frykter konsekvensene av konflikt

med EU og ønsker nærmere tilknytning. Norge går stadig mer i takt med EU også i utenrikspolitikken, men fortsatt et selvstendig utenrikspolitisk handlingsrom (NOU 2012:2).

Både Norge og Irakisk Kurdistan har eksterne aktører som jobber internt for å endre det politiske handlingsrommet. Jeg vurderer det likevel dit at USAs og Tyrkias press på Kurdistan er langt større enn presset fra noen intern aktør i Norge.

Begge aktørene praktiserer en selvstendig utenrikspolitikk, Norge i både de jure og de facto forstand og Kurdistan i de facto forstand.

4.5.5 Norge og Irakisk Kurdistan - Komparativt Oppsummert

Bildet som tegnes er ganske tydelig. Det er åpenbart at Kurdistan innehar en rekke suverene egenskaper, og det kan argumenteres for at det på enkelte områder er mer suveren enn det Norge er, fordi det ikke er underlagt omfattende overnasjonalt samarbeid av typen EU.

Samtidig blir det også tydelig at det er en lang vei å gå, spesielt på internasjonal juridisk suverenitet, før Kurdistan er å regne for en like suveren som en suveren stat. Det finnes eksempler av typen Taiwan, som har oppnådd så å si full suverenitet samtidig som de formelt er en del av et annet land, men i praksis vil det antagelig være umulig å oppnå slik suverenitet før en løsrivelse som får bred anerkjennelse (Krasner 1999 s.227-233).

Kurdistan er delvis suveren, men innenfor kriteriene oppgaven ser på er det ikke grunnlag for å si at Kurdistan er suverent sammenlignet med en «normal» suveren stat som Norge.

4.6.0 Hvordan forklare Irakisk Kurdistans suverenitet

Nyrealistisk statsorientert perspektiv kan ikke forklare hvordan det har seg at Irakisk Kurdistan innehar suverene egenskaper (Charountaki 2010, kap 2). Dermed må vi prøve å finne en teoretisk forklaring innenfor andre teorier. De tre teoriene jeg har presentert i teoridelen kan gi oss mulig løsninger.

4.6.1 Organisert hykleri

Krasners tilnærming er at suverenitet er organisert hykleri. Normene er der, men de brytes når det er i staters interesse å gjøre det. Hos ham vil funnene fra Irakisk Kurdistan føye seg inn i rekken av eksempler på brudd på suverenitetsnormen begrunnet med at det er formålstjenlig for statene som har relasjoner med Irakisk Kurdistan (Krasner 1999, s 229-237). Denne teorien åpner også for at man ikke finner full suverenitet, da det å gi full anerkjennelse til en aktør som ikke har erklært seg uavhengig ville være et dramatisk normbrudd og sette stater som gjør det i direkte konflikt med Irak. De kan, ved å utnytte Iraks svekke posisjon, slippe unna med å gi delvis suverenitet, samtidig som de unngår direkte konflikt med Irak. Dette er det internasjonale spillets svar på å få i pose og sekk. USAs institusjonelle relasjon med Irakisk Kurdistan er et talende eksempel (Charountaki 2010). Krasners argument om at dette ikke er noe nytt står seg, fenomenet Irakisk Kurdistan er ikke noe nytt i internasjonal sammenheng, selv om internasjonal støtte til militær intervensjon av en ikke-statlig aktør i et suverent, om enn borgerkrigsherjet, Syria, er muligens et klarere normbrudd enn normalt.

Pegg har tenker i samme baner. Det er et uomtvistelig faktum at Irakisk Kurdistan er en institusjonell realitet som stater er nødt til å forholde seg til hvis de har interesser i Nord Irak. Han viser til tre alternativer som stater har i møte med slike aktører. Aktivt motarbeide, ignorere eller akseptere, juridisk eller de facto. De aller fleste stater har per i dag ikke noe samarbeid med Irakisk Kurdistan, men over 30 har allerede en diplomatisk tilstedeværelse og stadig flere inngår bilaterale samarbeid på forskjellige områder (KRG.org).

4.6.2 Relativ suverenitet og Irakisk Kurdistan

En relativ, «Kurv»- forståelse av suverenitet har etter min mening en stor forklaringskraft på å forklare det vi ser i forbindelse med Irakisk Kurdistan. Hvis en stat varierer hvilken grad den anerkjenner suverenitet til andre basert på faktorer som militær og politisk kontroll, heller enn formell status, vil det forklare at enkelte stater velger å behandle Kurdistan som de facto suveren på noen områder, men ikke på andre. Dette fordi Irakisk Kurdistan er et geografisk og politisk faktum, og hvis man velger å forholde seg til deres formelle status heller enn realiteten vil bety at man må si fra seg muligheten til å dra fordeler av samarbeid med dem. Det at Irakisk Kurdistan jobber kontinuerlig med å bygge ut internasjonale relasjoner, og i

tillegg har en militær kontroll over egne styrker gjør at det blir desto vanskeligere å ikke forholde seg til dem som de faktiske sjefene i Irakisk Kurdistan. Det er også grunn til å tro at

Kort oppsummert er det vanskelig å forklare graden av suverenitet og samarbeid som innrømmes Kurdistan fra suverene stater innenfor rammene av et realistisk, nyrealistisk statsorientert aktørforståelse. Kurdistan burde ikke vært en aktør, burde ikke vært behandlet som en part, men er det like fullt. Dette funnet tyder på at nyrealismens analyse, og alle statsorienterte aktøranalyser, ignorerer et nivå av suverenitet. Etter min mening er Fowler og Buncks relative suverenitetsforståelse et godt skritt på veien for å få forklare hvordan fenomenet delvis suverenitet i Irakisk Kurdistan. Ser man dem i sammenheng med Krasner og Pegg vokser det frem et tydelig bilde av at i hvert fall delvis suverenitet kan oppnås gjennom være den som har kontroll på bakken. Har du den faktiske kontrollen vil det overstyre juridiske dokumenter, særlig hvis det er politiske og økonomiske interesser involvert. Uten å bli for kynisk er det lett å tenke seg at Irakisk Kurdistans suverene posisjon ville vært en helt annen om de ikke satt på enorme petroleumsreserver midt i en region som har enorm strategisk, økonomisk og politisk betydning. For å si det med Krasner - Konsekvensens logikk har alltid trumfet reglenes logikk (s.220)

6.0 Konklusjon, oppsummering og utfordringer

5.1. Oppsummering og konklusjon

Opgaven har sett på suverenitet i Irakisk Kurdistan og forsøkt å finne en metode for å teste suverenitet hos ikke-statlige og statlige aktører. Problemstillingen har vært - "*Testet mot suverenitetskriterier for suverene stater, er Irakisk Kurdistan suverent?*" Funnene i oppgaven tilsier at Irakisk Kurdistan ikke kan sies å være suveren etter kriteriene som er lagt til grunn, men viser klart at det finnes en delvis suverenitet i Kurdistan.

Både når det kommer til Westfalisk suverenitet og rollen som utenrikspolitisk aktør viser ikke-staten Irakisk Kurdistan at de er langt på vei suverene, om ikke juridisk så i høyeste grad de facto.

Fowler og Buncks relative suverenitetsforståelse, kombinert med innspill fra Krasner og Pegg gir troverdige forklaringer på hvordan dette kan ha seg. Stater er mer opptatt av egeninteresse enn normer og vil bryte prinsippet om at suverenitet er noe som er mellom stater hvis det er i deres interesse å forholde seg til en ikke-statlig aktør som en suveren stat. De trenger ikke gi den fulle suverene rettigheter, men kan gi delvis suverenitet da suverenitet ikke er en fast, men en relativ størrelse (Fowler og Bunck 1995 s.70-75).

Dette viser at det finnes et suverent rom mellom det å være ikke suveren og det å være en fullt ut suveren stat. En suveren gråsoner som er verdt videre studier. Videre studier kan bidra til å utvide vår forståelse av suverenitet og hvem som er aktørene i internasjonal politikk. Det er liten tvil om at suverene stater fortsatt er de viktigste aktørene når det kommer til suverenitet og internasjonal politikk, men å begrense studiet av suverenitet til dem er ikke tilstrekkelig hvis man ønsker et helhetlig bilde av den suverene virkeligheten.

Jeg skal ikke overdrive funnene i denne oppgaven. Det er ikke noe nytt at det finnes avvik fra normen når det kommer til suverenitet (Krasner 1999 s.16) (Charountaki 2010 kap 7).

Likefullt er det et bidrag inn det som bør bli en i en viktig diskusjon om suverenitetens natur i fremtiden.

5.2 utfordringer

Å «måle» suverenitet, slik jeg har gjort i denne oppgaven er en utfordrende oppgave som krever videre arbeid. Svakheten har etter min mening vært at for mye av definisjonsmakten ligger hos forskeren. Jeg håper jeg har klart å begrense problemet med dette ved å gjøre klart rede for vurderingene jeg har gjort, men ved videre arbeid vil å gjøre metoden mindre sårbar for utvelgesbias og lignende utfordringer være en prioritet. Igjen, dette er ikke en ny utfordring ved studiet av suverenitet og jeg er verken den første eller siste som vil slite med disse utfordringene.

Oppgaven har bevisst unngått å spå om Irakisk Kurdistan fremtid. Hva som skjer videre der vil være spennende, men mens denne oppgaven har mye bidra med på studiet av suverenitet i Irakisk Kurdistan per i dag er den ikke egnet til å spå fremtiden. Til det er det for mange interne og eksterne faktorer som spiller inn i Irakisk Kurdistan fremtid.

Litteraturliste

Abbas, Mushreo (2013) *Sulaimaniyah scene of power struggle among iraqi Kurdish parties* Al monitor, på net. Tilgjengelig på: <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2013/11/future-of-iraqi-kurdistan-in-balance.html>. Lastet ned 21.11.2014

Abbaszadah, Yoosef (2015) KRG military help to Kobane from international relations perspective, i Rudaw. Tilgjengelig <http://rudaw.net/english/analysis/27012015> Hentet ned 28.1.2015

Ahmed, Azam (2014) *Oil gives kurds a path to independence, and conflict with Bagdad*. I New York Times. Tilgjengelig: http://www.nytimes.com/2014/10/26/world/oil-gives-kurds-a-path-to-independence-and-conflict-with-baghdad.html?_r=0 Hentet 27.10.2014

Al-Salhy, Suadad (2015) *Kurdish land-grab stuns Bagdad* I Neeweek. Tilgjengelig: <http://www.newsweek.com/kurdish-land-grab-stuns-baghdad-302303>. Hentet 2.2.2015

Bowcott, Owen (2010) *Kurdish officials ban flight returning failed asylum seekers*. I The Guardian. Tilgjengelig: <http://www.theguardian.com/world/2010/aug/31/kurdish-uk-asylum-seekers-iraq> . Hentet. 1.2.2015

Bunck, JM. Fowler, MR (1995) *Law, Power and the Sovereign State: The Evolution and Application of the Concept of Sovereignty*, University Park. s.11-167

Chapman, Dennis P., Lieutenant Colonel USA, *Security Forces of the Kurdistan Regional Government*, Costa Mesa, California: Mazda Publishers, 2011. ISSN 0026-3141 Reviewed by Michael M. Gunter in *Middle East Affairs*, Vol. 65, No. 3, Summer 2011.

Charountaki, Marianna (2010) *The Kurds and US Foreign Policy: International Relations in the Middle East since 1945* Routledge. Kindle (ingen sidetall) kap. 2 og 7.

Civiroglu, Mutlu (2014) *Former US diplomat provides overview of Kurds in Middle East*, i Rudaw. Tilgjengelig: <http://rudaw.net/english/middleeast/18022014> Hentet 12.11.2014

Danilovich, Alex (2014) *Iraqi Federalism and the Kurds: Learning to Live Together*. Burlington, VT: Ashgate Press, 2014, s.113

Eckstein, Harry (2008) *Case study theory in political science – Case Study Methods, Key issues, key texts*. Sage. s.. 120-126

Fermann, Gunnar. (2013) *Utenrikspolitikk og norsk krisehåndtering* .Cappelen Damm Akademisk. 2013. Kapittel 2

Fukuyama, Francis (2014) *Political Order and Political Decay: From the Industrial Revolution to the Globalization of Democracy*, Maximillian, Kindle (ingen sidetall) kap.2

Galbright, Peter (2006) *The End of Iraq: How American Incompetence Created a War Without End*, Amazon. Kap.1-3

Grunnlov Irak (2006). Tilgjengelig:

http://portal.unesco.org/ci/en/files/20704/11332732681iraqi_constitution_en.pdf/iraqi_constitution_en.pdf

Gruber, Vanessa (2013) *"Between Influence and Independence Conceptualizing the Kurdish Regional Government (KRG) of Iraq"* Academica.

Hawramy, Fazel (2015) *Kurdish peshmerga division hamper war effort* Al Monitor tilgjengelig

<http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2015/01/iraqi-kurdish-peshmerga-division-islamic-state.html#> Lastet ned 1.2.2015

Hiltermann, Joost (2010) *Elections in Iraqi Kurdistan: Results and implications*. Middle East Crisis group.

Hussein, Ahmed (2015): German defense minister confirms support to Kurdistan region, says Barzani. I Iraq News. Tilgjengelig <http://www.iraqnews.com/baghdad-politics/german-defense-minister-confirms-support-to-kurdistan-region-says-barzani/> Hentet 13.1.2015

Iraqi Constitution (2005). Accessed through URL: www.iraqinationality.gov.iq/attach/iraqi_constitution.pdf, on November 12th 2013.

Jakobsen, Jo (2013) : *Neorealism in structural relations* – Kenneth Waltz. I Popularscience.com. Tilgjengelig

<http://www.popularsocialscience.com/2013/11/06/neorealism-in-international-relations-kenneth-waltz/> Hentet 11.1.2015

Kelly, Michael J. (2010). The Kurdish Regional Constitution within the Framework of the Iraqi Federal Constitution: A Struggle for Sovereignty, Oil, Ethnic Identity, and the Prospects for a Reverse Supremacy Clause, in: Penn State Law Review, Vol. 114:, p. 707-808

Knights, Michael (2014) *Iraqi Kurdistan: The Middle East's next "Little Sparta?"* Al Jazeera. Tilgjengelig: <http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2014/11/iraqi-kurdistan-middle-east-ne-2014112285055907550.html> Hentet 1.12.2014

Krasner, Stephen D. *"Compromising Westphalia"* International security. Vol 20, No 3. 1995. s. 115-120

Krasner, Stephen D. (1999) *Sovereignty – Organized Hypocrisy*, Princeton University Press, kap. 3-73 og 220-239

Kurdistan Regional Government (2015) *KRG offices abroad* . Tilgjengelig <http://dfr.gov.krd/p/p.aspx?p=40&l=12&s=020100&r=364> Hentet 5.1.2015

Larsson, Oscar (2010) *Governance and Domestic Sovereignty– Politics of Authority in Institutionalized Uncertainty*, Uppsala Universitet s. 5-10

Mamoun, Abdelhak (2014) *We will export 500.000 barrels of oil per day in 2015, says Kurdistan*. I Iraqi News. Tilgjengelig <http://www.iraqinews.com/business-iraqi-dinar/will-export-500-000-barrels-oil-per-day-2015-says-kurdistan/> Hentet 1.12.2014

Mohr, Lawrence B. (1995) *Impact analysis for program evaluation*. Sage publications s. 50-65

Montevideo Convention on the Rights and Duties of States (1933), in: www.cosmopoliticos.com, accessed on November 24. 2014.

Morton Abramowitz and Henri Barkey, 'Turkey's transformers: the AKP sees big', *Foreign Affairs* 88: 6, Nov.–Dec. 2009, pp. 118–28 at p. 122.

Moses, Jonathon, Knutsen, Torbjørn (2012) *Ways of Knowing: Competing Methodologies in Social and Political Research* Palgrave Macmillan s.133

Natali, Denise (2014) *Turkeys Kurdish Client state*. I Al Monitor. Tilgjengelig: <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2014/11/turkey-krk-client-state.html> Hentet 11.11.2014

Naylor, Hugh (2014) *Now controlled by kurds, Kirkuk oil fields are up for grabs*. I The National. Tilgjengelig:<http://www.thenational.ae/world/middle-east/now-controlled-by-kurds-kirkuk-oil-fields-are-up-for-grabs#page2>. Hentet 8.10.2014

Norsk Offentlig Utredning 2012:2, "Utenfor og Innenfor - Europautredningen" Avgitt til Utenriksdepartementet 17. januar 2012, Kapittel 11, 25.

Pamuk, Humeyra (2014) *U.S welcomes oil deal between Iraqi Kurdistan and Bagdad*. I Reuters. Tilgjengelig <http://www.reuters.com/article/2014/11/22/us-mideast-crisis-turkey-usa-idUSKCN0J606R20141122> Hentet 22.11.2014

Pegg, Scott, (1998) *De Facto States in the International System* Institute of International Relations” The University of British Columbia Working Paper No. 21

Potter, Donald W. (2004) *State Responsibility, Sovereignty, and Failed States*, School of Government, University of Tasmania

Popper, Karl (2005) *The logic of scientific discovery* London and New York: Routledge s.17

Qadir, Kamal Said, (2007) *Iraqi Kurdistan's Downward Spiral Middle East Quarterly* Summer 2007, pp. 19-26

Richards, George (2013) *Britain Very Supportive of Kurdistan Region*, I Rudaw. Tilgjengelig <http://rudaw.net/english/interview/30112013>. Hentet 23.11.2014

Rojan, Hetav (2014) “*How the battle for a key boarder city is changing Turkeys approach to the Syria Crisis*” Businiss insider. Tilgjengelig: <http://www.businessinsider.com/how-the-battle-for-a-key-border-city-is-changing-turkeys-approach-to-the-syria-crisis-2014-10>. Lastet ned 21.11.2014

Rojan, Hetav (2014) *Why the Kurdish Peshmerga Have Many Troubles in Stopping the Islamic State*, Vice news. Tilgjengelig <https://news.vice.com/article/why-the-kurdish-peshmerga-have-many-troubles-in-stopping-the-islamic-state> Lastet ned 10.10.2014

Solbelman, Batsheva (2014) *Netanyahu expresses support for Kurdish independence* I LA-Times. Tilgjengelig <http://www.latimes.com/world/middleeast/la-fg-netanyahu-israel-iraq-kurdistan-20140629-story.html> Hentet 10.9.2014

Stansfield, Gareth (2013). The unravelling of the post-First World War state system? The Kurdistan Region of Iraq and the transformation of the Middle East, in: *International Affairs* 89: 2 (2013), p. 259-282.

Vindheim, Jan Boyer (2014) *Kurdistan stiger frem* – upublisert. s.130-153

Wilgenburg, Wladimir (2012). Breaking from Baghdad - Kurdish Autonomy vs. Maliki’s Manipulation, in: *World Affairs* Nov/Dec 2012, p. 47-53.